

Evaluatie Brabantse Zorgvuldigheidsscore

Carin Rougoor en Monique Mul

Evaluatie Brabantse Zorgvuldigheidsscore

Abstract: Rapportage van de evaluatie van de Brabantse Zorgvuldigheidsscore, op basis van interviews met betrokken partijen en data-analyse.

Auteurs : Carin Rougoor en Monique Mul

Rechterfoto kaft: MDV-stal, Aannemingsbedrijf De Jong Ursem BV

© CLM, publicatienummer 1069, mei 2021

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700
www.clm.nl

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	8
1.1 Achtergrond	8
1.2 Vraagstelling	8
1.3 Werkwijze	9
1.4 Opzet van de rapportage	9
2 De BZV binnen de Noord-Brabantse regelgeving	10
2.1 Regelgeving Ammoniak	10
2.2 Regelgeving fijnstof	11
2.3 Regelgeving geur	11
2.4 Bedrijfsdialoog	11
2.5 Staldering	12
2.6 Omgevingswet	12
3 Analyse van BZV-gegevens	13
3.1 Bereikte resultaten met BZV	13
3.1.1 Aantal aanvragen	13
3.1.2 Opzet van de BZV	15
3.1.3 De BZV-score in de praktijk	16
3.1.4 Inzoomen op certificaten	19
3.1.5 Conclusie	22
3.2 Kosten van de BZV	22
4 Resultaten interviews	24
4.1 Realisatie van doelen	24
4.1.1 Gestelde doelen	24
4.1.2 Controle	25
4.1.3 Ingehaald door nieuwe wet- en regelgeving	26
4.1.4 Bovenwettelijke maatregelen	26
4.1.5 Neveneffecten: extra groei en zijwaartse uitbreiding	26
4.1.6 Bijdrage van certificaten	28
4.1.7 Continuïteit van het bedrijf	28
4.1.8 Conclusies	28
4.2 Meerwaarde van versie 2.0	28
4.2.1 Het behalen van de doelen	29
4.2.2 Werkbaarheid voor gemeenten en omgevingsdiensten	30
4.2.3 Werkbaarheid voor veehouders en adviseurs	30
4.2.4 Toegevoegde waarde van de webapplicatie	30
4.2.5 Conclusies	30
4.3 Inzet van financiële middelen	30
4.4 Doorontwikkeling van de BZV	33
4.4.1 Doorontwikkeling van de BZV	33
4.4.2 Aansluiting bij nieuwe bestuursakkoord	34
4.4.3 Bijdrage aan systeeminnovaties	35
4.4.4 Conclusies	35
4.5 Overige opmerkingen en ideeën	36

4.5.1	Tijdsaspect	36
4.5.2	Ideeën voor BZV 3.0	36
4.5.3	Overige suggesties	36
5	Terugblik naar evaluatie 2016	37
6	Conclusies en aanbevelingen	39
6.1	Conclusies	39
6.1.1	Algemeen beeld	39
6.1.2	Beantwoording van onderzoeksvragen	40
6.1.3	Neveneffect regelgeving	41
6.2	Aanbevelingen	42
	Bronnen	43
	Bijlagen	44
	Bijlage 1 Geïnterviewde personen	45
	Bijlage 2 Onduidelijke vragen in BZV	46

Samenvatting

Inleiding

De provincie Noord-Brabant heeft CLM Onderzoek & Advies gevraagd een evaluatie uit te voeren van de Nadere regels Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV). Deze rapportage geeft de resultaten van deze evaluatie weer. Aanleiding voor deze evaluatie is dat in artikel 10 (Periodieke herziening) van de Nadere regels zorgvuldige veehouderij, staat dat iedere 4 jaar deze nadere regels door Gedeputeerde Staten worden geëvalueerd. Wanneer noodzakelijk stellen Gedeputeerde Staten aanpassingen van deze nadere regels vast, om zo de transitie naar zorgvuldige veehouderij te ondersteunen. Daarnaast zal worden bezien of de ontwikkeling van een zorgvuldige veehouderij dusdanig is voortgeschreden dat voortdurende inzet van deze nadere regels (de BZV) niet meer nodig is.

Hoofdvragen van de evaluatie zijn:

1. In welke mate draagt de BZV bij aan de doelen als gesteld in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood?
2. Is versie 2.0 een verbetering geweest t.o.v. voorliggende versie(s) voor het behalen van de doelen?
3. In welke mate heeft de BZV volgens de partners, burgers en veehouders bijgedragen aan de doelen?
4. In welke mate zijn provinciale middelen effectief en efficiënt ingezet?
5. Is de BZV voldoende ontwikkeld, gebruikt en gevorderd dat deze, volgens het oorspronkelijke doel van de BZV, opgeheven kan worden? Of is het de moeite waard door te ontwikkelen naar een versie 3.0?
6. Indien er een versie 3.0 moet komen, zijn er thema's of vragen die een plek moeten krijgen in BZV 3.0 ook gelet op het nieuwe bestuursakkoord?
7. Welke huidige opgenomen thema's of vragen hebben geen of onvoldoende effect?
8. Zijn er aanbevelingen om de BZV (beter) in te richten zodat systeeminnovatie (meer) wordt gestimuleerd?

Om een antwoord te kunnen formuleren op vragen ten aanzien van het realiseren van de doelen, is een deskstudie uitgevoerd, op basis van de gegevens zoals deze door en voor veehouderijbedrijven zijn ingevoerd in de BZV. Om de overige vragen te kunnen beantwoorden, zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen. Dit zijn de partners van de BZV, zoals de GGD, ZLTO en de Brabantse Milieufederatie, gemeenten, omgevingsdiensten, veehouders en hun adviseurs. Een volledig overzicht van geïnterviewden staat weergegeven in bijlage 1.

Deskstudie - Bereikte resultaten

Vanaf de start van de BZV in 2014 tot 8 december 2020 zijn 726 BZV-aanvragen ingediend door 394 bedrijven. In de versies 1.0 t/m 1.2 waren 118 van de 274 aanvragen afkomstig van melkveehouders en daarmee de sector met de meeste aanvragen. In versies 2.0 en 2.1 werden de meeste aanvragen ingediend door varkenshouders, te weten 71 van de 120 aanvragen. De bedrijfsomvang van de BZV-aanvragen is aanzienlijk groter dan de gemiddelde bedrijfsomvang in Noord-Brabant.

Vanwege de wijzigingen in de systematiek, is geen rechtstreekse vergelijking mogelijk van de resultaten van versie 1 en versie 2. Wel zien we de tendens dat in versie 2.0 en 2.1 alle sectoren meer punten scoren op certificaten en op het thema ‘verbinding’ dan in de versies 1.0 t/m 1.2. Als we verder inzoomen, om te ontdekken waardoor deze verschillen in punten voor certificaten zijn ontstaan, dan zien we dat in de varkens-, vleeskuiken- en vleeskalverhouderij in versie 2 meer bedrijven het Beter Leven keurmerk 1 ster hebben dan in versie 1. Ook geldt voor deze sectoren en voor de melkveehouderij dat het aandeel MDV-stallen hoger is geworden door de tijd. Naast een hoger aandeel MDV-stallen wordt nu een hoger aantal punten verkregen voor een MDV-stal dan in het verleden, omdat de criteria binnen MDV zijn verzaamd.

Deskstudie en interviews - Kosten van de BZV

De kosten van de BZV voor de provincie zijn de laatste jaren lager dan in voorgaande jaren, doordat ontwikkelkosten eerder zijn gemaakt. In de periode 2017 t/m 2020 bedroegen de kosten gemiddeld € 100.000,- per jaar. De kosten voor de veehouder bestaan uit adviseurskosten (naar schatting € 500,- tot € 1.000,-. Sommige veehouders vullen de BZV zelf in, waardoor ze geen adviseurskosten hebben), in sommige gemeenten worden legeskosten gevraagd voor de toetsing van de aanvraag aan de Verordening Ruimte en/of de BZV (tot circa € 1.500,-) en daarnaast gemiddeld naar schatting enkele duizenden euro's voor extra maatregelen die moeten worden genomen. De inzet van financiële middelen wordt door sommige partijen als niet efficiënt beoordeeld, gezien de behaalde resultaten.

Interviews - Bijdrage aan de doelen

De meningen van de geïnterviewden over de bijdrage van de BZV aan het realiseren van doelen lopen uiteen. Sommigen zijn van mening dat de BZV daadwerkelijk heeft bijgedragen aan onder andere maatschappelijke acceptatie en dierenwelzijn. Anderen geven aan dat de bijdragen aan dierenwelzijn vooral een gevolg is van de betere afzetmogelijkheden van het Beter Leven Keurmerk, en dus niet primair door de BZV. Daarnaast nemen vrijwel alle veehouders deel aan een kwaliteitssysteem (IKB, KKM). Dit zijn bovenwettelijke systemen, maar worden veelal verplicht door de afnemer. Ook zonder de BZV zouden de veehouders hier dus aan deelnemen. Ten aanzien van het bereiken van doelen met betrekking tot geuremissie blijkt dat in de praktijk een stal met een lage ammoniakemissiefactor ook vaak een lage geuremissiefactor heeft. En ook de fijnstof-emissie vermindert bij plaatsing van bijvoorbeeld een luchtwasser. Dit maakt dat ook zonder de BZV veel bedrijven waarschijnlijk een bovenwettelijke geurreductie en/of fijnstofreductie zouden hebben gerealiseerd. In de interviews komt dit naar voren door de opmerking ‘dat de BZV is ingehaald door de wetgeving’. Dit is echter niet in alle situaties het geval. Een neveneffect van de strenge Brabantse regelgeving (waar de BZV een klein onderdeel van is) dat in de interviews wordt benoemd, is dat veehouders ervoor kiezen emissieruimte, die ontstaat door emissiereducerende technieken, te gebruiken voor uitbreiding, voor zover mogelijk binnen de wettelijke kaders. Dit is mede ingegeven door de kosten van de nieuwe stal en de vergunningsaanvraag. Het milieuvoordeel wordt daarmee (deels) teniet gedaan.

Interviews - Meerwaarde webapplicatie versie 2.0

De webapplicatie wordt als een goed werkbaar systeem gezien. De webapplicatie heeft daarnaast als doel burgers de mogelijkheid te bieden informatie over veebedrijven te verkrijgen. Het beeld dat uit de interviews naar voren komt, ook uit het gesprek met het Brabants Burgerplatform, is dat burgers deze mogelijkheid niet kennen en dus ook niet gebruiken. De score per thema geeft de burger echter ook geen inzicht welke maatregelen daadwerkelijk worden genomen.

Interviews - Doorontwikkeling van de BZV

De mening van de geïnterviewden is verdeeld of een doorontwikkeling van een BZV 3.0 wenselijk is. Door de geïnterviewde mensen van ZLTO, adviseurs en gemeenten en de meeste veehouders

wordt gesteld dat de aangescherpte wetgeving de BZV overbodig heeft gemaakt. Provincie, Dierenbescherming en BMF stellen dat de doelen nog onvoldoende zijn bereikt en de certificaten nog onvoldoende zijn (door)ontwikkeld om de rol van de BZV over te nemen. Ook de GGD pleit voor doorontwikkeling; een functie binnen de nieuwe wet- en regelgeving. Bij de doorontwikkeling zien partijen onder andere mogelijkheden om de thema's klimaat en mestbewerking in de BZV op te nemen. Dierenbescherming, BMF en GGD stellen bij voorkeur een minimale norm voor alle thema's, om zo toe te werken naar integraal duurzame veehouderij.

Interviews - Systeeminnovaties

De meerderheid van de geïnterviewden is van mening dat de huidige BZV niet heeft bijgedragen aan systeeminnovaties. Sterker; sommigen stellen dat het innovaties belemmert. Binnen de BZV is echter wel een optie opgenomen voor innovatieve systemen. Mogelijk is dit bij de gebruikers van de BZV onvoldoende bekend, waardoor in praktijk hier geen gebruik van wordt gemaakt.

Conclusies

Op basis van de deskstudie en de interviews komen we tot de volgende antwoorden op de hoofdvragen van de evaluatie:

1. De bijdrage van de BZV aan de doelen zoals gesteld in de Uitvoeringsagenda is beperkt, omdat door minder dan 20% van de bedrijven een aanvraag is ingediend. Het betreft wel een groter aandeel van de Brabantse veestapel, omdat de bedrijfsomvang van de BZV-aanvragen duidelijk groter is dan gemiddeld in Noord-Brabant.
2. De meerwaarde van versie 2.0 t.a.v. het bereiken van de doelen, is niet eenduidig te bepalen, omdat naast wijzigingen in de BZV ook de overige wet- en regelgeving is aangescherpt. De webapplicatie wordt positief gewaardeerd door gemeenten en adviseurs. De applicatie heeft ook als doel om transparant te zijn naar de omgeving. De applicatie wordt door burgers echter weinig gebruikt.
3. De projectpartners verschillen van mening t.a.v. de bijdrage van de BZV aan de doelen. Ook de meningen over de gewenste opzet van de BZV lopen uiteen. Zo wordt de keuzevrijheid voor ondernemers door sommige partners als belangrijk kenmerk van de BZV benoemd, terwijl andere partijen aangeven dat dit een nadeel is, omdat het geen garanties geeft dat doelen worden gerealiseerd.
4. De jaarkosten van de BZV zijn de laatste jaren afgenomen. Omdat ook het aantal aanvragen per jaar is afgenomen, blijven de kosten per aanvraag relatief hoog. De inzet van financiële middelen wordt door sommige partijen als niet efficiënt benoemd, omdat de behaalde resultaten beperkt zijn.
5. Provincie, Milieufederatie, GGD en Dierenbescherming willen de BZV doorontwikkelen. De GGD en Dierenbescherming pleiten ervoor de dialoog te verzwaren tot een meer gestructureerd overleg met de omgeving, om het maatschappelijk draagvlak te verbeteren. Projectpartner ZLTO daarentegen is van mening dat de BZV kan worden opgeheven. De gemeenten die we hebben gesproken, adviseurs en veehouders delen deze mening grotendeels.
6. Het is op dit moment niet objectief te beoordelen welke toegevoegde waarde de BZV in de toekomst kan hebben. Hiervoor is o.a. meer inzicht nodig in de positie die de BZV kan innemen binnen de wetgeving als de nieuwe Omgevingswet geldt. Daarnaast is de vraag hoe de verschillende certificaten zich hebben ontwikkeld en of dit de gewenste thema's voldoende dekt.
7. Met name op het vlak van fijnstof en geur is de BZV grotendeels achterhaald door andere wet- en regelgeving.
8. De BZV biedt voldoende mogelijkheden voor systeeminnovaties. Hier wordt echter weinig tot geen gebruik van gemaakt. Het lijkt dat partijen onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de BZV hier biedt.

Aanbevelingen

We bevelen aan alle nieuwe en huidige regelingen en ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet en het nieuw beleidskader Landbouw & Voedsel 2030, te inventariseren en vervolgens concreet te benoemen welke hiaten er nog zijn. Mogelijk heeft de BZV(-methode) een functie binnen die nieuwe structuur. Betrek in de inventarisatie ook de ontwikkeling van certificaten. Bij doorontwikkeling van de BZV kunnen naast de BZV misschien Brabantse zorgvuldigheidsscores worden ontwikkeld voor ander landbouwsectoren zoals de akkerbouw en andere bedrijven. Ook wordt geopperd dat het mogelijk losgekoppeld kan worden van een vergunningsaanvraag. De BZV krijgt dan meer de status van een 'license to produce'. Dit is alleen zinvol als het zodanig kan worden ingevuld dat geen sprake is van een nieuwe 'papieren tijger'. Verken tegelijkertijd of de doelen op een alternatieve wijze kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door certificaten op andere wijze te stimuleren, of mogelijk zelfs te verplichten, door voorwaarden in de omgevingsverordening op te nemen, of door - bij een investering door veehouders - als voorwaarde te stellen dat een bepaald percentage van de investering in bovenwettelijke maatregelen wordt geïnvesteerd.

1

Inleiding

1.1

Achtergrond

De provincie Noord-Brabant heeft CLM Onderzoek & Advies gevraagd een evaluatie uit te voeren van de Nadere regels Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV). Deze rapportage geeft de resultaten van deze evaluatie weer.

Noord-Brabant wil tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrifoodregio's van Europa behoren. Met een vitale, maatschappelijk gewaardeerde en bedrijfseconomisch gezonde agrifood sector die opereert in evenwicht met de omgeving, met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu. Om ontwikkelruimte te verdienen geldt dat op bedrijfsniveau sprake is van (een ontwikkeling naar) een zorgvuldige veehouderij. Het idee achter de BZV is dat een ondernemer punten verdient door maatregelen te treffen die de inpasbaarheid van het bedrijf in de omgeving verbeteren. De ondernemer heeft daarbij keuzevrijheid in welke maatregelen het beste passen bij de eigen bedrijfsvoering en/of de wensen van de omgeving.

Aanleiding voor deze evaluatie is dat in artikel 10 (Periodieke herziening) van de Nadere regels zorgvuldige veehouderij staat dat iedere 4 jaar deze nadere regels door Gedeputeerde Staten worden geëvalueerd. Wanneer noodzakelijk stellen Gedeputeerde Staten aanpassingen van deze nadere regels vast om zo de transitie naar zorgvuldige veehouderij te ondersteunen. Daarnaast zal worden gezien of de ontwikkeling van een zorgvuldige veehouderij dusdanig is voortgeschreden dat voortdurende inzet van deze nadere regels (de BZV) niet meer nodig is.

1.2

Vraagstelling

In deze rapportage zal een antwoord worden geformuleerd op de volgende hoofdvragen.

1. In welke mate draagt de BZV bij aan de doelen, als gesteld in (de Actualisatie van) de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2020?
2. Is versie 2.0 een verbetering ten opzichte van vorige versies voor het behalen van de doelen?
3. In welke mate heeft de BZV bijgedragen aan de doelen volgens partners?
4. In welke mate zijn de provinciale middelen op een effectieve en efficiënte manier ingezet?
5. Is de BZV voldoende ontwikkeld, gebruikt en gevorderd dat deze opgeheven kan worden? Of is het de moeite waard om nog door te ontwikkelen naar een versie 3.0?
6. Indien er een versie 3.0 moet komen, zijn er thema's of vragen die een plek moeten krijgen in BZV 3.0, ook gelet op het nieuwe bestuursakkoord?
7. Welke huidige opgenomen thema's of vragen hebben geen of onvoldoende effect?
8. Zijn er aanbevelingen om de BZV (beter) in te richten, zodat systeeminnovatie wordt gestimuleerd?

1.3 Werkwijze

Om een antwoord te kunnen formuleren op vragen 1 en 2 is een deskstudie uitgevoerd op basis van de gegevens zoals deze door en voor veehouderijbedrijven zijn ingevoerd in de BZV.

Om de vragen 2 t/m 8 te kunnen beantwoorden, zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen. Dit zijn de partners van de BZV, gemeenten, omgevingsdiensten, veehouders en hun adviseurs. Een volledig overzicht van geïnterviewden staat weergegeven in Bijlage 1.

1.4 Opzet van de rapportage

In hoofdstuk 2 schetsen we kort de ontwikkelingen in de regelgeving voor veehouderijbedrijven in Noord-Brabant en de rol van de BZV.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de analyse van alle ingevulde BZV's. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten van de interviews weer. In hoofdstuk 5 worden de resultaten vergeleken met de resultaten van de vorige evaluatie. Het rapport wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

2

De BZV binnen de Noord-Brabantse regelgeving

Hieronder schetsen we een beeld van de belangrijkste wetgeving, die momenteel relevant is bij een vergunningaanvraag voor een (uitbreiding van een) veehouderijbedrijf in Noord-Brabant, naast de BZV.

2.1 Regelgeving Ammoniak

Landelijk geldt het besluit emissiearme huisvesting, met daarin maximale emissienormen per diersoort, waaraan stallen vanaf 2020 aan moeten voldoen. In praktijk voldoen nog niet alle stallen hieraan, omdat intern salderen mogelijk is; reductie in de ene stal, kan worden gebruikt als compensatie voor een andere stal. Hiervoor geldt geen einddatum. De provincie Noord-Brabant heeft vanaf 2017 provinciaal een emissiebeleid ingevoerd dat strenger is dan het landelijk beleid. Dit beleid is sinds die tijd enkele malen op details gewijzigd. De laatste wijziging dateert van november 2020. In de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant (IOV) zijn deze regels voor het aanpassen van verouderde stallen opgenomen.

Vanaf 1 januari 2024 moet een veehouderijbedrijf ouder dan 20 jaar (rundveebedrijven) of 15 jaar (alle andere bedrijven) voldoen aan de eisen van de IOV. Natuurinclusieve veehouderijbedrijven kunnen op andere wijze voldoen aan de IOV (met een lage veebezetting en veel weidegang). In de IOV staan verregaande eisen ten aanzien van ammoniakemissiereductie. Voor de varkenshouderij betekent dit bijvoorbeeld een reductiepercentage van 85%, tegenover 70% landelijk. Ook hierbij is intern salderen op locatie nog mogelijk. Maar intern salderen zal moeilijk zijn als er relatief oude stallen zijn met een hoge emissie.

De provincie Noord-Brabant wil dat nieuwe stalsystemen beschikbaar komen, die zijn gericht op integrale aanpak van emissies bij de bron, in plaats van end-of-pipe oplossingen (luchtwater). Uitgangspunt van het aangescherpte beleid is dat deze bronsystemen uiterlijk 1 januari 2024 beschikbaar zijn.

Vanwege deze aanscherpingen van de eisen voor ammoniakemissie uit stallen, in de Brabantse regelgeving is in 2017 -tegelijk met de aanpassing van de regelgeving voor stalemissie- gekozen om de maatlat ammoniak uit de BZV te halen. Met de nieuwe wetgeving is het nauwelijks nog mogelijk om de ammoniakemissie verdergaand te reduceren en daarmee punten te scoren in de BZV.

2.2 Regelgeving fijnstof

Er zijn verschillende beleidsregels die een relatie hebben met fijnstof. Landelijk geldt de wet luchtkwaliteit, waarin onder andere grenswaarden voor fijnstof op te beschermen objecten zijn vastgelegd. Daarnaast zijn op sectorniveau afspraken gemaakt met de varkens- en pluimveehouderij om fijnstofemissie te reduceren. Met de pluimveesector is de afspraak gemaakt dat de fijnstofemissie in 10 jaar tijd (2027) moet halveren. Voor nieuwe pluimveebedrijven geldt sinds 2015 een 30% reductie-eis van fijnstof (via Besluit Emissiearme Huisvesting). In 2017 is gesproken over een reductie-eis van 70% voor nieuwe pluimvestallen. Dit laatste is echter nog niet wettelijk verankerd. Een veehouder moet de beste beschikbare technieken (BBT) toepassen voor de reductie van de fijnstofuitstoot. Is de gestelde norm of wetgeving niet bereikt, dan moet de BBT worden toegepast. In het Besluit emissiearme huisvesting veehouderij staan maximale emissiewaarden voor fijnstof voor nieuwe pluimvestallen en te vervangen of uit te breiden stallen. Deze maximale waarden voldoen aan de BBT.

Tenslotte heeft ook de gemeente een taak ten aanzien van fijnstof. Als een activiteit zorgt voor een toename van fijnstof of wijziging in de verspreiding ervan, dan moet de gemeente beoordelen of de aanvraag voldoet aan de luchtkwaliteitseisen. Provincies en gemeenten kunnen onder de nieuwe Omgevingswet een strengere omgevingswaarde vaststellen dan landelijk is vastgesteld.¹

2.3 Regelgeving geur

Vergunningsplichtige veehouderijen moeten voor wat betreft geur van dierenverblijven voldoen aan de landelijk geldende Wet geurhinder en veehouderij. Verder wordt, op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), als voorwaarde gesteld dat een omgevingsvergunning milieu alleen kan worden verleend als een bedrijf ten minste de beste beschikbare technieken (BBT) toepast. Veehouderijen die onder het Activiteitenbesluit vallen, moeten voldoen aan de in dat besluit genoemde minimumafstanden en/of aan de norm voor de geurbelasting tot geurgevoelige objecten².

De provincie Noord-Brabant heeft ook normen voor geur op gebiedsniveau vastgesteld in de (interim) omgevingsverordening (Uitvoeringsagenda Schone Lucht akkoord, maart 2021). Gemeenten kunnen hun eigen geurbeleid bepalen met een geurvisie en geurverordening. Geurgevoelige objecten moeten volgens de wet worden beschermd tegen geuroverlast. Met een geurverordening kan een gemeente afwijkende normen vaststellen.³

2.4 Bedrijfsdialoog

In de IOV is opgenomen dat bij ruimtelijke ontwikkelingen en uitbreiding van bebouwing van veehouderijen een dialoog gevoerd dient te worden, gericht op het betrekken van de belangen van de omgeving in de planontwikkeling. Deze bedrijfsdialoog is tegelijkertijd met de BZV ingevoerd.

---

¹ <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/praktijksituaties/veehouderijen/regels-fijnstof-veehouderijen/veehouderijen-beoordeling-luchtkwaliteit-fijnstof/>

² Bron: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/omgevingsthema/geurvec/wet-regelgeving/>

³ Bron: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/omgevingsthema/geurvec/beleid/>

2.5 Staldering

De stalderingsregeling is in 2017 in werking getreden om een betere spreiding van de veestapel te realiseren en een toename van leegstand tegen te gaan. Deze regeling is van toepassing in Oost- en Midden-Brabant en geldt voor hokdieren. Het aantal dieren per stal kan worden uitgebreid als een andere stal wordt gesloopt of een andere niet-agrarische bestemming krijgt. De stalderingsmeters die ontstaan als een stal wordt gesloopt of een andere bestemming krijgt, kunnen worden verkocht aan ondernemers die hun bedrijf willen uitbreiden. De prijs voor het stalderen is afhankelijk van de regio en het aanbod op dat moment. Er is geen inhoudelijke link met de BZV, maar aan beide regelingen moet zijn voldaan om een vergunning verleend te krijgen.

2.6 Omgevingswet

Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Waarschijnlijk treedt de Omgevingswet in 2022 in werking. De wet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving.

3

Analyse van BZV-gegevens

3.1

Bereikte resultaten met BZV

3.1.1

Aantal aanvragen

Om inzicht te krijgen in de mate waarin gebruik wordt gemaakt van de BZV, hebben we het aantal aanvragen per versie vanaf de start (2014) tot 8 december 2020 op een rij gezet. We hebben daarbij onderscheid gemaakt in aanvragen binnen versies 1 (zowel 1.0 als 1.1 en 1.2) en versies 2 (dat wil zeggen versie 2.0 en 2.1), zie tabel 1 op de volgende pagina. Versie 2.0 is begin 2018 ingevoerd. Het aantal aanvragen was hoger in versie 1 dan in versie 2 (536 ten opzichte van 190), wat gedeeltelijk is te verklaren doordat versie 1 een langere periode betrof (2014-2018) dan versie 2 (2018-heden).

Veel bedrijven hebben meerdere aanvragen gedaan, bijvoorbeeld omdat een wijziging moest worden doorgevoerd. Dit staat vervolgens als nieuwe aanvraag geregistreerd. Kijken we naar het aantal bedrijven met 1 of meer ingediende aanvragen, dan blijken in totaal 394 bedrijven een aanvraag te hebben ingediend, waarvan 274 de laatste aanvraag hebben ingediend in versie 1 en 120 bedrijven in versie 2. Dit komt neer op 69 aanvragen per jaar in versie 1 en 40 aanvragen per jaar in versie 2. Redenen voor deze daling kunnen zijn de ontwikkelingen in wet- en regelgeving, waardoor o.a. vaker bedrijven werden aangekocht dan dat er nieuwe stallen werden gebouwd, en marktontwikkelingen.

Binnen de BZV wordt onderscheid gemaakt tussen ‘ingediende aanvragen, aanvragen die in behandeling zijn en aanvragen die goed- of afgekeurd’ zijn. Binnen de goedgekeurde aanvragen wordt daarnaast onderscheid gemaakt tussen ‘actieve’ en ‘inactieve’ aanvragen. Een ‘inactieve aanvraag’ houdt in dat ondertussen een nieuwere BZV-aanvraag is goedgekeurd voor het betreffende bedrijf. Van versie 1 is 78% van de totaal goedgekeurde aanvragen volgens de dataset actief. Binnen versie 2 is dit 77%. Van de laatste aanvragen van ieder bedrijf is een groter deel actief, te weten 86% van versie 1 en 91% van versie 2. De provincie Noord-Brabant meldt desgevraagd dat de status van de aanvragen niet altijd volledig is bijgewerkt. Dit betekent dat aanvragen met de status ‘in behandeling’ of ‘ingediend’ in praktijk al kunnen zijn goed- of afgekeurd.

Tabel 2 op de volgende pagina geeft de verdeling van de aanvragen naar veehouderijsectoren weer. Links staat het aantal aanvragen, rechts het aantal verschillende bedrijven dat dit betreft. Als een bedrijf zowel binnen versie 1 als binnen versie 2 een aanvraag heeft gedaan, is alleen de laatste aanvraag (versie 2) hierin meegenomen. Hieruit komt naar voren dat bij de start van de BZV het systeem vooral werd gebruikt door rundveehouders en dat dit in de loop der tijd verschoven is naar varkenshouders.

Tabel 1. Overzicht van totaal aantal aanvragen binnen versies 1 en versies 2, met tussen haakjes de statusverdeling van de laatste aanvragen van bedrijven (datum 8 december 2020)

Status	Versie			
	1.0, 1.1 en 1.2		2.0 en 2.1	
	Aantal aanvragen	Aantal bedrijven	Aantal aanvragen	Aantal bedrijven
Afgekeurd	214	42	36	11
Goedgekeurd (actief)	200	178	23	21
Goedgekeurd (inactief)	56	26	7	2
In behandeling	15	4	43	33
Ingediend	51	24	81	53
Totaal	536	274	190	120

Tabel 2. Totaal aantal aanvragen BZV en aantal verschillende bedrijven dat dit betreft.

	Aantal aanvragen			Aantal bedrijven		
	Versie			Versie		
	1	2	Totaal	1	2	Totaal
Melkveehouderij	204	41	245	118	22	140
Varkenshouderij	166	106	272	77	71	148
Vleeskuikenuhouderij	52	15	67	22	9	31
Legpluimvee	29	2	31	12	1	13
Vleeskalverhouderij	31	13	44	13	8	21
Geitenhouderij	29	0	29	20	0	20
Kalkoenuhouderij	1	0	1	1	0	1
Pelsdierhouderij	4	0	4	2	0	2
Paardenuhouderij	3	2	5	1	1	2
Schapenuhouderij	2	4	6	1	3	4
Rundvee – overig	15	7	22	7	5	12
Totaal	536	190	726	274	120	394

In tabel 3 op de volgende pagina staat weergegeven hoeveel bedrijven Noord-Brabant kent met een bepaalde diersoort (volgens CBS-data) en welk deel hiervan een BZV-aanvraag heeft ingediend vanaf de start in 2014. Als een bedrijf meerdere diersoorten heeft, wordt het in beide categorieën meegenomen in het aantal bedrijven. Het totaal aantal bedrijven is dus lager dan de som van deze waarden. Omdat de status van de aanvragen niet altijd goed is verwerkt in het BZV-systeem, is in onderstaande tabel geen onderscheid gemaakt naar status. Alle laatste aanvragen van bedrijven zijn hierin meegenomen. Uit de tabel blijkt dat de BZV relatief het meest is toegepast in de varkens- en pluimveehouderij. In deze sectoren heeft 11% tot 18% van de bedrijven een aanvraag ingediend.

Tabel 3. Vergelijking van het aantal Noord-Brabantse bedrijven met een BZV-aanvraag (totaal vanaf 2014) en totaal aantal bedrijven in Noord-Brabant met die diercategorie (Bron: CBS Statline)

Diercategorie	Aantal bedrijven BZV-aanvraag	Aantal bedrijven Noord-Brabant 2020 (CBS)	Percentage BZV-aanvraag
Melk- en kalfkoeien	140	2001	7%
Varkens	148	1242	12%
Vleeskuikens	31	175	18%
Leghennen	13	120	11%
Vleeskalveren	21	318	7%
Geiten	20	406	5%
Kalkoenen	1	6	17%
Pelsdieren	2	53	4%
Paarden	2	1412	0%
Schape	4	673	1%
Overig rundvee	12	646	2%

Het aandeel van de totale Brabantse veestapel waarvoor een BZV-aanvraag is ingediend, kan afwijken van de percentages in tabel 3. Dit is afhankelijk van de bedrijfsgroottes. Om hier inzicht in te krijgen, is de gemiddelde bedrijfsomvang van de BZV-aanvragen weergegeven voor de vier belangrijkste sectoren, zie tabel 4 (op de volgende pagina). De bedrijfsomvang per BZV-aanvraag is omgerekend naar dieraantallen. De monitoringsrapportage geeft geen informatie over verdeling tussen diercategorieën op een bedrijf (betreft het bijvoorbeeld zeugen of vleesvarkens?). Om toch een schatting te kunnen maken, is de aanname gemaakt dat alle dieren op varkensbedrijven vleesvarkens betreft. Een vergelijkbare aanname is gedaan voor legpluimvee- en vleeskuikenbedrijven. Deze waarden zijn vergeleken met een gemiddelde bedrijfsomvang van de Brabantse veehouderijsectoren (gebaseerd op CBS-data).

Uit tabel 4 komt naar voren dat de bedrijven die een BZV-aanvraag indienen gemiddeld (veel) groter zijn dan het gemiddelde Brabantse veebedrijf. Dit geldt met name voor de varkens- en legpluimveebedrijven.

3.1.2

Opzet van de BZV

De BZV score wordt bepaald voor het aantal dierplaatsen, het stalsysteem, maatregelen en certificaten. De BZV bestaat vanaf versie 2.0 uit de volgende pijlers:

- Certificaten
- Inrichting en omgeving, bestaande uit de volgende zes maatlatten:
  - 1) Geuremissie
  - 2) Geurimpact
  - 3) Fijnstof/endotoxinen
  - 4) Gezondheid van de bewoners in de omgeving, van medewerkers en de veehouder en van de dieren
  - 5) Verbinding en biodiversiteit en omgeving
  - 6) Mineralenkringloop

De BZV-score is een score op een schaal van 1 tot 10. Een bedrijf dat alleen aan de wettelijke eisen voldoet, scoort een 6. Het aantal punten neemt toe naarmate het bedrijf meer stappen zet naar een zorgvuldige veehouderij, waarbij 10 de maximale score is. Voor ‘certificaten’ moet minimaal 0,2 punten gescoord worden (dit geldt niet voor sectoren waar geen certificaten voor beschikbaar zijn). Het maximum voor ‘certificaten’ is 1 punt. Voor ‘Inrichting en omgeving’ moet minimaal 0,6 punt gescoord worden.

Een bedrijf krijgt ontwikkelruimte vanaf een minimum aantal punten. Voor versie 1.0, 1.1 en 1.2 was dit minimaal 7 punten. Vanaf versie 2 is dit minimum op 7,25 punten gezet. Als een aanvraag wordt gedaan voor een bouwblok groter dan 1,5 hectare, is een minimum van 8,5 punten vereist. Een BZV-aanvraag voor zo’n groot bouwblok is in praktijk nog niet voorgekomen.

Tabel 4. Vergelijking van de gemiddelde omvang van de Noord-Brabantse bedrijven met de omvang van BZV-bedrijven (totaal vanaf 2014) (bron: CBS Statline).

Diercategorie	Gemiddelde BZV-aanvraag		Gemiddelde bedrijf in Brabant	
	Bedrijfs grootte	Schatting aantal dieren**	Bedrijfs grootte*	Aantal dieren
Melk- en kalfkoeien	288	165	184	106
Vleesvarkens	360	10.300	90	2.573
Vleeskuikens	204	120.100	149	87.521
Leghennen	393	151.000	137	52.794

* Op basis van omrekenfactoren zoals ook toegepast binnen de BZV.

** Omdat binnen de BZV-monitoringsrapportage niet de exacte diercategorieën zijn gegeven (betreft het bijvoorbeeld vleesvarkens of zeugen? Vleeskuikens of vleeskuikenouderdieren?) is de aanname gedaan dat dit allemaal vleesvarkens-, vleeskuiken- en leghenbedrijven zijn.

3.1.3

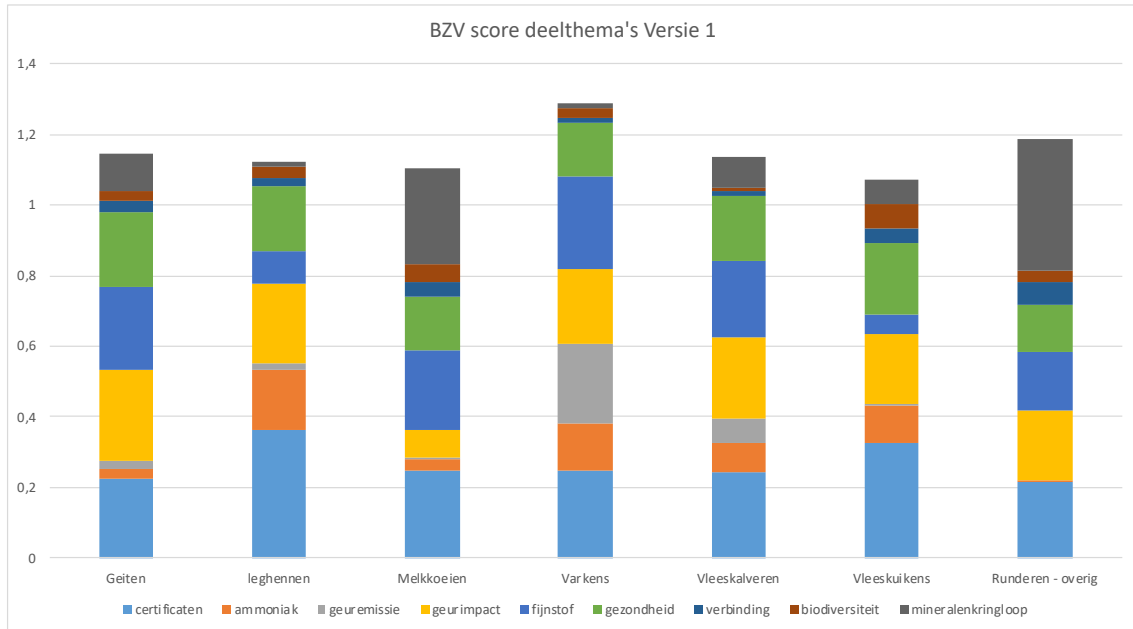
De BZV-score in de praktijk

In onderstaande figuren staan de gemiddelde scores per thema weergegeven voor verschillende sectoren. Dit betreft 385 bedrijven, waarvan 269 bedrijven versie 1 hebben ingevuld en 116 bedrijven versie 2. Vanwege het lage aantal aanvragen voor de diercategorieën ‘kalkoenen’, ‘pelsdieren’, ‘schapen’ en ‘paarden’ (zie tabel 3) zijn deze buiten beschouwing gelaten.

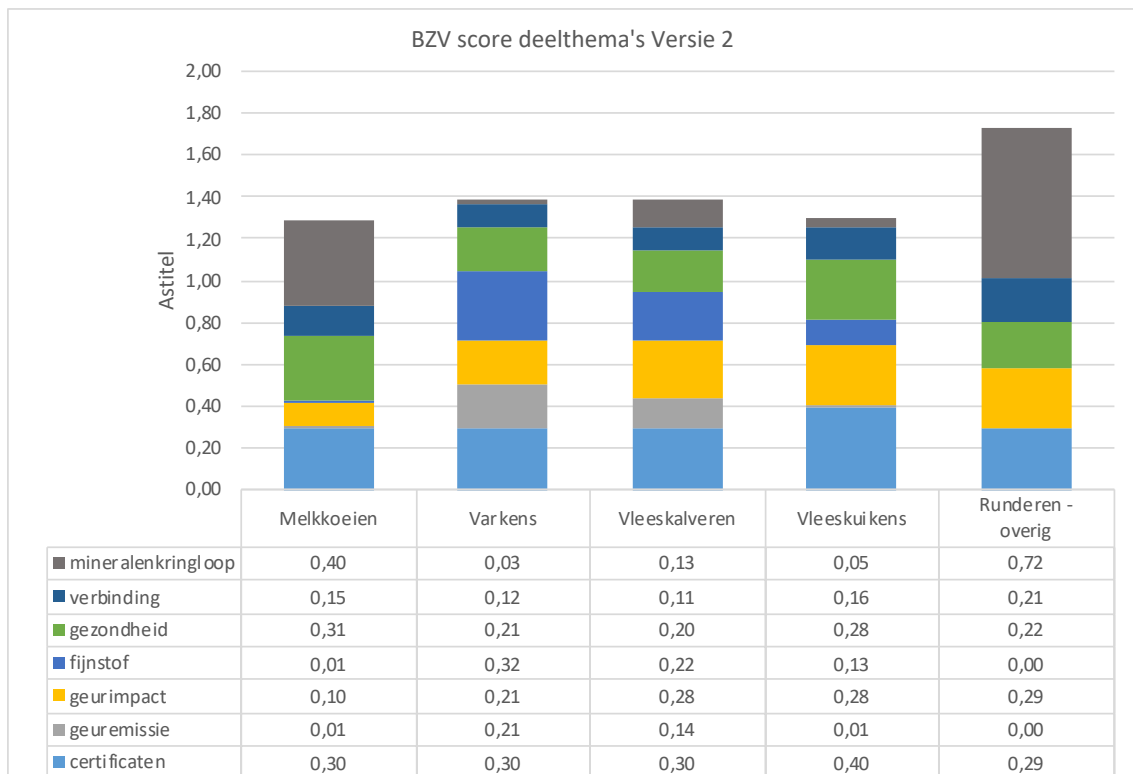
Figuur 1 op de volgende pagina geeft de gemiddelde BZV-score per diercategorie weer binnen versie 1, waarbij alleen de bovenwettelijke punten zijn weergegeven. Hier bovenop scoort ieder bedrijf 6 punten als wordt voldaan aan de wetgeving. Deze punten laten we hier verder buiten beschouwing, omdat dit een randvoorwaarde is voor aanvragen. Figuur 2 geeft dezelfde informatie voor versie 2. Hier zijn ‘geiten’ en ‘legghennen’ buiten beschouwing gelaten, omdat dit respectievelijk 0 en 1 bedrijf betrof.

In versie 1 was een minimale score van 7 punten nodig, oftewel 1,0 punt boven de wettelijke eisen. Uit figuur 1 blijkt dat de varkenshouders gemiddeld de meeste punten scoorden. In alle versies scoorden varkenshouders relatief veel punten op het thema ‘geuremissie’, terwijl de melkveehouderij met name scoort op het thema ‘mineralenkringloop’. De pluimveehouderij scoort de meeste punten via ‘certificaten’.

Een directe vergelijking tussen resultaten van versie 1 en van versie 2 is niet mogelijk, doordat wijzigingen in de opzet zijn doorgevoerd bij de invoering van versie 2. In de volgende alinea's lichten we dit verder toe.

Figuur 1. Overzicht van gemiddelde BZV-scores per diercategorie op de verschillende thema's, in de versies 1.0, 1.1 en 1.2. (269 bedrijven). Deze punten komen bovenop de 6 punten die ieder bedrijf krijgt als voldaan wordt aan de wetgeving.

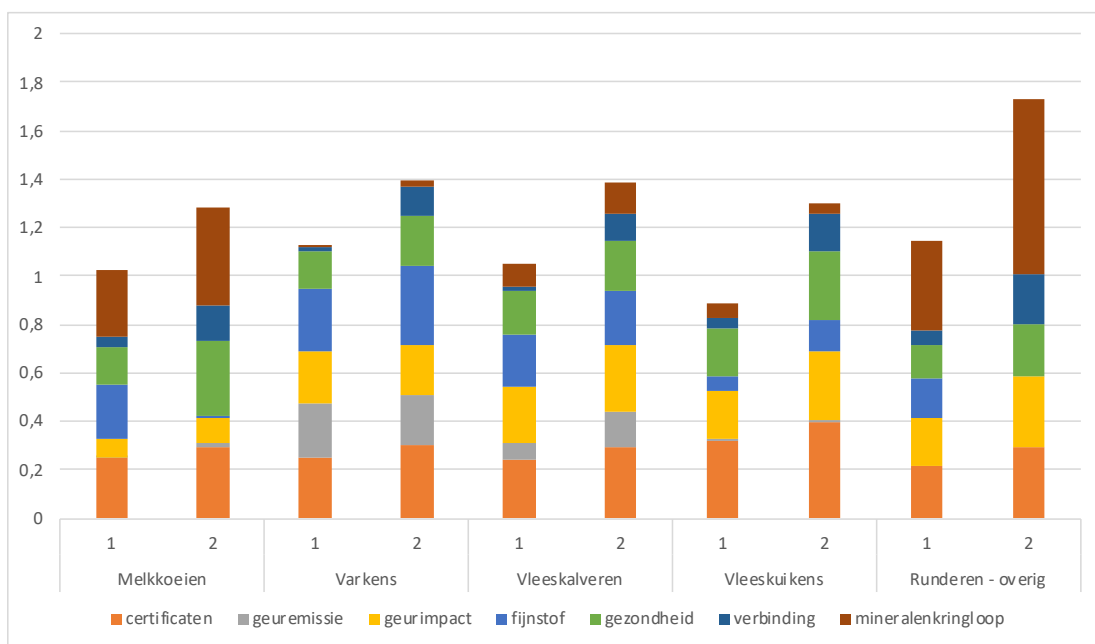
Figuur 2. Overzicht van BZV-scores per diercategorie op de verschillende thema's, in de versies 2.0 en 2.1. (116 bedrijven). Deze punten komen bovenop de 6 punten die ieder bedrijf krijgt als voldaan wordt aan de wetgeving.

De basis van de puntentelling van alle versies is dat maximaal 10 punten kunnen worden behaald, waarbij 6 punten worden behaald voor ‘voldoen aan wet- en regelgeving’, maximaal 1 punt voor ‘certificaten’ en maximaal 3 punten voor het totaal van de maatlaten.

De belangrijkste wijzigingen, volgens de beschrijving in ‘Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij – versie 2.0’ zijn de onderstaande.

- Aanpassing van wet- en regelgeving, zoals aanscherping van emissie-eisen voor ammoniak en fijnstof voor de pluimveehouderij.
- Ambitieniveau is verhoogd; de minimumscore gaat van 7,0 naar 7,25 punten.
- Score op certificaten: punten per certificaat zijn op sommige punten verhoogd (vanwege hogere eisen binnen het certificaat), en er zijn nieuwe certificaten in opgenomen, te weten de nieuwe AH kip, de Goed Nest kip en Keten Duurzaam Varkensvlees.
- Score op ammoniak is uit het systeem verwijderd. Hier is voor gekozen omdat de wettelijke eisen op dit vlak zodanig zijn aangescherpt in Noord-Brabant dat er weinig mogelijkheden resteren voor bovenwettelijke maatregelen.
- Score op fijnstof impact is uit het systeem verwijderd. Dit om te voorkomen dat maatregelen worden beloond waarbij fijnstof over een groter gebied wordt verspreid.
- De maatlaten verbinding en biodiversiteit zijn samengevoegd (en staan in de figuur vermeld onder ‘verbinding’).
- In de maatlat ‘gezondheid’ zijn enkele maatregelen verwijderd.
- Doordat vanaf versie 2.0 het aantal maatlaten kleiner is, weegt iedere individuele maatlat zwaarder, waardoor gemiddeld de score per maatlat ‘automatisch’ al iets hoger zal zijn.

De bovenstaande wijzigingen maken een directe vergelijking tussen de twee versies niet mogelijk. Toch zetten we de punten naast elkaar om aan te geven waar verschillen ontstaan in wijze waarop bedrijven de score realiseren. Ammoniak en biodiversiteit zijn verwijderd in versie 2, daarom is gekozen deze ook weg te laten in onderstaande figuur 3 voor versie 1. De weergegeven score is dus soms lager dan 1 (het vereiste minimum), omdat een deel van de punten niet is weergegeven. De geitenhouderij en de legpluimveehouderij ontbreken, omdat geitenhouders in versie 2 geen aanvraag hebben ingediend en er slechts één aanvraag was van een legpluimveehouder.

Figuur 3. Score per sector binnen versie 1 in vergelijking met versie 2, voor de thema's die in beide versies zijn opgenomen.

Hoewel geen directe vergelijking mogelijk is, zien we wel enkele opvallende wijzigingen.

- Op basis van vergelijking van gemiddelde scores in versies 2.0 en 2.1 concluderen we dat alle sectoren gemiddeld beter op ‘verbinding’ scoren dan in de versie 1.0 t/m 1.2. Dit thema is in de opzet van versie 2.0 nadrukkelijker aan bod gekomen en dit komt dus ook tot uitdrukking in de score. Hier kunnen onder andere punten worden behaald door zicht op dieren in de stal of uitloop, groen op het erf en maatregelen tegen verrommeling van het erf. Uit de interviews komt naar voren dat veehouders en adviseurs dit zien als relatief eenvoudige maatregelen om extra punten te behalen.
- Ook scoren alle sectoren in versies 2.0 en 2.1 gemiddeld beter op ‘certificaten’. Dit kan een gevolg zijn van het feit dat binnen sommige certificaten meer punten worden toegekend (doordat deze certificaten hogere eisen zijn gaan stellen), doordat ‘nieuwe’ certificaten worden gebruikt, en/of doordat certificaten in het algemeen meer worden toegepast op de bedrijven.
- Alle rundveesectoren (melkvee, vleeskalveren en overig rundvee) scoren in versie 2.0 en 2.1 sterker op ‘mineralenkringloop’ dan in de eerdere versies. Deze maatlat waardeert de mate waarin mest (specifieker: fosfaat) op of in de directe omgeving van het bedrijf wordt toegediend. Als alle mest op grond in eigen gebruik binnen een straal van 15 km wordt aangewend, wordt hier het maximaal aantal punten behaald.

Bij deze puntenscores past de nuancering dat in praktijk een deel van de veehouderijbedrijven een hogere puntenscore kunnen behalen dan in de BZV-aanvraag staat weergegeven. Uit de interviews komt namelijk naar voren dat men soms toewerkt naar het benodigd minimum aantal punten (7,0 in versie 1, en 7,25 in versie 2). Als dit aantal punten is bereikt, stopt men met invullen.

3.1.4

Inzoomen op certificaten

In deze paragraaf richten we ons op de verschillen die we zien binnen de score op ‘certificaten’. In versie 2 wordt hier gemiddeld hoger op gescoord. Voor een deel van de sectoren is het aantal zo klein dat we hier geen uitspraken over doen. We kijken naar:

- Melkvee (118 aanvragen in versie 1, 22 in versie 2): score ‘certificaten’ is in versie 2 gemiddeld 0,05 punt hoger dan in versie 1. De vergelijking van de scores laat zien dat melkveebedrijven die versie 2 hebben gebruikt, gemiddeld hoger scoorden voor de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV), hogere score voor gezondheidsstatus (GD) en een hogere score voor weidegang. De hogere score voor MDV is een combinatie van een hoger aantal punten voor een MDV-stal (omdat de criteria binnen MDV zijn aangepast in de loop der tijd) en een hoger aandeel MDV-stallen. De percentages MDV-stallen staan hieronder verder uitgewerkt.
- Varkens (77 aanvragen in versie 1, 71 in versie 2): score ‘certificaten’ is in versie 2 gemiddeld 0,05 hoger dan in versie 1. Deze hogere score is het resultaat van een hogere score op ‘Beter Leven 1 ster’, een hogere score voor de Maatlat Duurzame Veehouderij, een hogere score voor gezondheidsstatus (GD) en een iets hogere score voor IKB Varken.
- Vleeskalveren (13 aanvragen in versie 1, 8 in versie 2): score ‘certificaten’ is in versie 2 gemiddeld 0,05 hoger dan in versie 1. Deze hogere score is voornamelijk het resultaat van een hogere score voor de Maatlat Duurzame Veehouderij en ‘Beter Leven 1 ster’
- Vleeskuikens (22 aanvragen in versie 1, 9 aanvragen in versie 2): score certificaten is in versie 2 gemiddeld 0,07 hoger dan in versie 1. Dit is voornamelijk het resultaat van een hogere score op de Maatlat Duurzame Veehouderij.

In tabel 5 op de volgende pagina staat weergegeven hoe vaak het Beter Leven Keurmerk en de MDV-maatlat worden genoemd binnen een BZV-aanvraag. De vermelde percentages geven aan welk percentage van de bedrijven binnen deze sector punten scoren op dit keurmerk of maatlat.

Tabel 5. Percentage van de bedrijven die in de BZV-aanvraag punten scoren op Beter Leven Keurmerken en/of Maatlat Duurzame Veehouderij

Versie BZV	BL 1 ster		BL 2 ster		MDV*	
	1	2	1	2	1	2
Melkveehouderij	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	19%	32%
Varkenshouderij	5%	18%			39%	49%
Vleeskuikenuhouderij	18%	22%			50%	78%
Vleeskalverhouderij	8%	25%			15%	62%
Rundvee – overig			13%	20%		

* Hier zijn alle versies van MDV (1 t/m 13) gesommeerd

Van de 319 melkvee-, varkens- en vleeskuikenbedrijven die vanaf 2014 een BZV-aanvraag hebben ingediend, voldoen 112 (35%) aan de eisen van een MDV-certificaat. Dit percentage neemt toe van gemiddeld 29% binnen BZV-versie 1 tot 48% binnen BZV-versie 2. Als de BZV een extra stimulans zou vormen voor veehouders om een certificaat te behalen, zou dit betekenen dat het aandeel MDV-stallen in Noord-Brabant hoger is dan het landelijk gemiddelde. Landelijk zijn in de periode 2007 t/m 2019 in totaal 5.755 stallen met een MDV-certificaat gebouwd en zijn er nog 325 in aanbouw⁴. Het is niet bekend hoeveel stallen hiervan in Noord-Brabant staan (persoonlijke communicatie Stichting Milieukeur).

Figuur 4 op de volgende pagina geeft weer welk aandeel van het totaal aantal stallen per sector in Nederland ‘integraal duurzaam’ is in 2017. ‘Integraal duurzaam’ is hierbij ruim gedefinieerd; naast MDV-stallen vallen hier onder andere ook biologische bedrijven onder en stallen met het Beter Leven keurmerk⁵. Landelijk zien we vrij hoge percentages binnen de varkens- en pluimveehouderij. De melkveehouderij heeft een lager aandeel duurzame stallen, omdat er tot 2015 geen regelgeving was die grote aanpassingen aan stallen vereiste.

Of het aandeel duurzame stallen in Noord-Brabant hoger is dan landelijk, is niet bekend.

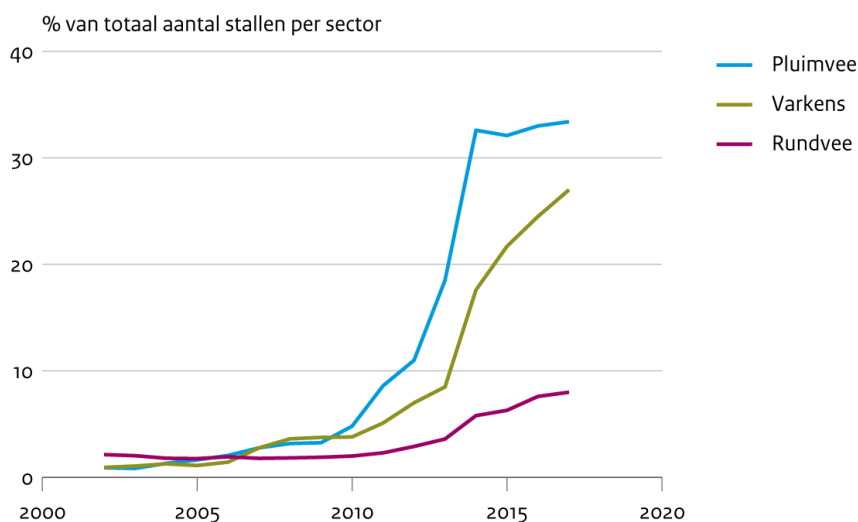
Tabel 6 op de volgende pagina geeft weer welk aandeel van de rundveebedrijven aangeeft deel te nemen aan IKB en/of duurzaamheidssystemen vanuit de zuivelondernemingen.

Duurzaamheidssystemen van zuivelondernemingen (zoals Foqus Planet van FrieslandCampina) vormen in praktijk veelal een leveringsvoorwaarde. Dit is terug te zien in aan de 99% deelname hieraan van melkveebedrijven die BZV versie 2 hebben ingevuld. Ook de deelname aan IKB is hoog. Opmerkelijk is de relatief lage deelname van 65% aan systemen als KKM binnen versie 1, omdat sinds 1 mei 2003 alle melkveehouders in Nederland verplicht zijn een erkenning te hebben waarmee wordt aangetoond dat de productiewijze wordt geborgd. Stichting Keten Kwaliteit Melk (KKM) is gerechtigd deze erkenningen te verlenen (PraktijkKompas Rundvee, 2003). Mogelijk heeft een deel van de melkveehouders in de BZV-aanvraag niet aangegeven deel te nemen aan KKM, terwijl ze in praktijk wel deelnemer zijn.

⁴ www.maatlatduurzameveehouderij.nl

⁵ Zie <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0401-duurzame-stallen> voor de uitgebreide definitie van ‘integraal duurzaam’

Aandeel integraal duurzame stallen per sector

Bron: PBL (voor 2009); WUR (na 2009)

PBL/aug17
www.clo.nl/nl040106

Figuur 4. Aandeel integraal duurzame stallen per sector
(Bron: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0401-duurzame-stallen>)

Tabel 6. Deelname van bedrijven aan duurzaamheidssystemen voor de rundveehouderij en IKB Rund en Kalf.

Versie	KKM e.a.*		IKB Rund		Vitaal/IKB Kalf	
	1	2	1	2	1	2
Melkveehouderij	65%	99%				
Vleeskalverhouderij					91%	88%
Rundvee - overig			87%	83%		

* Duurzaamheidssystemen van Cono, DOC, Foqus Planet, Rouveen, KKM of IKM

Tabel 7 op de volgende pagina geeft aan welk deel van de bedrijven aangeeft te voldoen aan IKB varken, kip en ei. We zien hier hoge percentages binnen alle sectoren. Deelname aan IKB is in principe vrijwillig.

Bijna alle varkenshouders in Nederland nemen in praktijk echter deel aan een van de twee kwaliteitssystemen in de varkenshouderij, omdat het als leveringsvoorwaarde wordt gesteld door respectievelijk de slachterijen en de eierhandel. De hoge deelname die we zien binnen BZV komt dus overeen met het landelijke beeld.

Tabel 7. Deelname van bedrijven aan IKB voor de varkens- en vleeskuikenhouderij

Versie	IKB Varken		IKB kip		IKB Ei	
	1	2	1	2	1	2
Vleeskuikenhouderij			93%	87%		
Legpluimveehouderij					89%	100%
Varkenshouderij	93%	96%				

Daarnaast zijn er andere, kleinere, certificaten waar punten op kunnen worden gescoord.

- Legpluimveehouderij: in versie 1 had van de bedrijven 58% 'KAT basis' (in versie 2 is de BZV voor slechts 1 legpluimveebedrijf ingevuld. Dit bedrijf voldeed niet aan 'KAT basis'), 46% KAT Scharrel Ei en 8% KAT Aanvulling Scharrel ei. KAT is Duitse private regelgeving voor pluimveehouderij waarvan de Duitse afnemers willen dat pluimveehouders er aan voldoen.
- Vleeskuikenhouderij: in versie 1 gaf één van de 22 BZV-aanvragen voor vleeskuikenbedrijven aan scharrelvlees te produceren, in versie 2 was dit één van negen aanvragen.
- Varkenshouderij: Keten duurzaam varkensvlees is toegevoegd als optie vanaf versie 2.0. Drie van de 71 varkensbedrijven in versie 2 (dat is 4%) doet mee aan 'Keten duurzaam varkensvlees'. Het certificaat 'Varken van morgen' wordt door 1% van de varkenshouders in versie 1 genoemd. Binnen versie 2 doet 10% mee aan 'Varken van morgen'.

Overige systemen zijn niet, of zeer incidenteel genoemd.

3.1.5

Conclusie

Het aantal BZV-aanvragen per sector is beperkt (minder dan 20% van alle veebedrijven per sector). Daar staat tegenover dat de BZV-aanvragen de relatief grote bedrijven betreft, waardoor het een groter aandeel van de Brabantse veestapel betreft. Op basis van de huidige gegevens is het niet aan te tonen of de deelname aan certificaten in Noord-Brabant hoger is dan in andere provincies. De trend in Noord-Brabant lijkt overeen te komen met de landelijke trend; het merendeel van de bedrijven is gecertificeerd omdat de afnemer en/of de markt hierom vraagt, bij nieuwbouw wordt een substantieel deel gebouwd met MDV-keurmerk. In tegenstelling tot andere provincies wordt deze bovenwettelijke inspanning in Noord-Brabant vanuit de provincie beloond via de BZV.

3.2

Kosten van de BZV

In tabel 8 op de volgende pagina staan de kosten van de BZV weergegeven. De ontwikkelkosten voor de BZV zijn de laatste jaren beperkt. De meeste kosten zijn gemaakt voor aanpassing van de webapplicatie. In totaal bedragen de kosten vanaf 2017 € 400.000,-, oftewel gemiddeld € 100.000,- per jaar. Daarnaast is er een formatieve inzet vanuit de provincie van 5,2 FTE in 4 jaar (gemiddeld 1,3 FTE per jaar). Hierin zien we een verschuiving van projectleiderstaken naar ICT-taken. Doordat de laatste jaren de ontwikkelkosten lager zijn dan bij de opstart van de BZV, zijn de jaarkosten nu duidelijk lager dan in de beginjaren. Ook de formatieve inzet is afgenomen.

Tabel 8. Kosten en inzet BZV (bronnen: Sengers en Van Ooijen, 2016; provincie Noord-Brabant)

Omschrijving	Cumulatief t/m 2016	2017	2018	2019	2020	Totaal '17 t/m '20
Ontwikkelkosten 1.0, 1.1 en 1.2	€ 865.000					
Ontwikkelkosten 1.2		€ 10.000				€ 10.000
Ontwikkelkosten 2.0		€ 40.000	€ 20.000			€ 60.000
Ontwikkelkosten 2.1				€ 20.000	€ 20.000	€ 40.000
Aanpassing webapplicatie	€ 75.000	€ 50.000	€ 25.000	€ 80.000	€ 45.000	€ 200.000
Hostingkosten		€ 20.000	€ 20.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 90.000
Inzet Panel Zorgvuldige Veehouderij	€ 30.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 970.000	€ 120.000	€ 65.000	€ 125.000	€ 90.000	€ 400.000
Inzet projectleider (fte)	4,0	0,5	0,3	0,2	0,2	1,2
Inzet functioneel beheer / ICT (fte)	3,0	1,0	1,0	1,0	1,0	4,0

4

Resultaten interviews

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de resultaten van de interviews. We maken hierbij onderscheid in de vraag in welke mate de BZV bijdraagt aan de realisatie van doelen (4.1.), een vergelijking van BZV versie 2 met voorgaande versies (4.2.), de inzet van financiële middelen (4.3) en (4.4.) de vraag of de BZV moet worden doorontwikkeld naar een versie 3, en zo ja, in welke vorm. Per paragraaf staat eerst vetgedrukt welke vragen uit het offertezoek hier aan bod komen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een paragraaf (4.5.) met aanvullende opmerkingen van de geïnterviewden.

Tijdens de gesprekken werden soms ook specifieke onduidelijkheden ten aanzien van vragen in de BZV genoemd. Deze staan weergegeven in bijlage 2 van deze rapportage.

4.1

Realisatie van doelen

De provincie Noord-Brabant heeft de volgende evaluatievragen gesteld ten aanzien van het realiseren van de doelen:

- **Draagt de BZV bij aan doelen als gesteld in Uitvoeringsprogramma? (Vraag 1 uit offertezoek)**
- **In welke mate heeft de BZV volgens partners bijgedragen aan de doelen? (Vraag 3)**
- **Welke van de huidig opgenomen thema's of vragen hebben geen of onvoldoende effect? (Vraag 7)**

In het algemeen kan gesteld worden dat een relatief klein deel (in alle sectoren minder dan 20% van alle Brabantse bedrijven) een BZV-aanvraag heeft gedaan sinds 2014. Daarmee is de bijdrage aan de doelen sowieso beperkt tot deze kleine groep.

4.1.1

Gestelde doelen

Aan de geïnterviewden is de vraag gesteld in welke mate de BZV bijdraagt aan de gestelde doelen:

- Milieukwaliteit
- Goed woon- en leefklimaat
- Maatschappelijke acceptatie en waardering
- Dierenwelzijn
- Verduurzaming
- Productie van gezond voedsel

De meningen van de geïnterviewden over de bijdrage van de BZV aan het realiseren van doelen lopen vrij sterk uiteen. De geïnterviewden van de gemeenten denken dat de BZV vooral heeft

bijdragen aan ‘maatschappelijke acceptatie en waardering’ en aan dierenwelzijn. Een deel van de bedrijven scoort op ‘scharrel’, ‘Beter Leven’, ‘weidegang’, ‘MDV stal’. Deze certificaten dragen bij aan dierenwelzijn. Het MDV-certificaat draagt ook bij aan milieudoelstellingen. Een deel van de geïnterviewden merkt op dat niet zozeer de BZV bijgedragen heeft aan dierenwelzijn, maar dat dit komt door de extra afzet door het Beter Leven keurmerk. Voor diergezondheid geldt globaal hetzelfde; dit wordt vooral geborgd door eisen binnen IKB en enkele andere certificaten.

De ZLTO vindt dat de BZV heeft bijgedragen aan alle doelen, maar dat het doel ‘maatschappelijke acceptatie en waardering’ niet bereikt is. De waardering voor de Brabantse veehouderij is volgens de ZLTO niet verbeterd.

Adviseurs en varkenshouders en pluimveehouders vinden dat de BZV een bijdrage levert aan ‘Goed woon- en leefklimaat’. Voor hen is niet duidelijk of de BZV een bijdrage levert aan de thema’s ‘Dierenwelzijn’ en ‘Verduurzaming’. De melkveehouder en een adviseur vinden dat de BZV bijdraagt aan goede milieukwaliteit.

BMF (Brabantse Milieu Federatie) vindt dat de BZV onvoldoende effectief is in het bereiken van de gestelde doelen, omdat er geen minimumnorm voor biodiversiteit en gezondheid is.

Volgens de GGD is de BZV één van de middelen om meer bewustwording te creëren voor volksgezondheid bij de ontwikkeling van veehouderijen. Om inzichten te krijgen in de afwegingen van veehouders bij het invullen van het leefklimaat onderdeel van de BZV, zou de GGD graag werkelijk contact gehad willen hebben met veehouders. Met die kennis wordt het gemakkelijker om iets te kunnen zeggen over het behalen van de BZV-doelstelling.

De Dierenbescherming is van mening dat de doelstelling van de BZV, een duurzame veehouderij, behaald is als voor alle thema’s voldoende punten zijn behaald. Daarmee pleiten ze, net als de BMF en GGD voor een verplichte minimumscore per thema.

Vanuit de veehouderijpraktijk wordt aangegeven dat eisen voor brandveiligheid ontbreken binnen de BZV. Uit de beschrijving van de meest recente versie van de BZV blijkt echter dat hier wel aandacht voor is, maar dat dit niet direct zichtbaar is voor de gebruikers. Het aantal punten dat een veehouder kan scoren voor een specifiek certificaat is mede afhankelijk van eisen aan brandveiligheid binnen dit certificaat.

Volgens veehouders, adviseurs en de milieufederatie heeft de BZV praktisch gezien geen sturend effect op de geuremissie, geurimpact en fijnstof, omdat daar via wetgeving op gestuurd wordt. De ZLTO geeft aan dat de BZV een verkeerd instrument is als het doel is om fijnstofreductie te realiseren, omdat het binnen de BZV aan de veehouder is om te besluiten of hij al dan niet bovenwettelijke maatregelen op het vlak van fijnstof wil nemen.

Uit de interviews komt naar voren dat met name binnen de categorie ‘Verbinding en biodiversiteit en omgeving’ wordt gezocht naar mogelijkheden om extra punten te scoren, omdat dit relatief eenvoudig zou zijn. Het leidt volgens de BMF er toe dat maatregelen worden genomen op het thema ‘verbinding’, terwijl vanuit de omgeving juist behoefte is aan extra maatregelen op andere thema’s (bijvoorbeeld geur).

Een aantal geïnterviewden benoemde bij het doel ‘Maatschappelijke acceptatie en waardering’ dat de omgevingsdialoog als zeer zinvol werd ervaren. Anderen noemden de dialoog juist zinloos, omdat de veehouder uiteindelijk niet verplicht is iets te doen met de opmerkingen die vanuit de omgeving worden gemaakt. Omdat de omgevingsdialoog officieel geen onderdeel is van de BZV, gaan we hier nu niet verder op in.

4.1.2

Controle

Het is de vraag of de doelen niet alleen op papier worden gehaald, maar ook in de praktijk. Als de stal er staat is er (bijna) geen (na)controle op het voldoen aan de BZV, zo wordt in de interviews gesteld. Het kan zijn dat een bedrijf niet meer aan de BZV voldoet, bijvoorbeeld doordat niet meer wordt voldaan aan certificaten. Ook kan er grond zijn verkocht, waardoor het aantal behaalde punten op het thema ‘mineralenkringloop’ niet meer juist is.

Controle op naleving van de BZV heeft geen prioriteit bij de gemeenten, zo blijkt uit de gesprekken met enkele gemeenten. Er loopt vanuit de provincie Noord-Brabant wel een project Intensivering Toezicht Veehouderij (ITV). Controle van de BZV is daarin opgenomen; binnen de ITV is er een specifieke checklist voor de BZV. Niet alle BZV-onderdelen kunnen tijdens een bedrijfsbezoek worden gecontroleerd, maar wel bijvoorbeeld de aanwezigheid van certificaten en de tekening. Maar dit is vrij summier, zo geven Omgevingsdiensten aan. Men stelt: ‘De naleving van de BZV houdt in praktijk weinig in’. De vraag is of de BZV daarmee is verworpen tot een theoretisch invulschema.

4.1.3

Ingehaald door nieuwe wet- en regelgeving

Tijdens de interviews werd door gemeenten, adviseurs en veehouders opgemerkt dat nieuwe wet- en regelgeving en certificaten die de afzet van de producten verbeteren, samen reeds dezelfde of hogere eisen hebben dan de BZV. In Kader 1 hebben we dit verder geconcretiseerd; hoe verhoudt de invulling van de verschillende thema's in de BZV tot de huidige wet- en regelgeving? Hieruit komt inderdaad naar voren dat, door nieuwe wetgeving, de laatste jaren de toegevoegde waarde van de BZV op het vlak van met name geur en fijnstof beperkt is. De BZV was volgens de gemeenten bij aanvang wel het middel waarmee aan de doelen werd gewerkt. De maatregelen van de BZV hebben mede door de reeds verscherpte regelgeving een marginaal effect. Door de keuzemogelijkheid kan een veehouder kiezen om bijvoorbeeld de punten die door omwonenden worden aangedragen, niet aan te pakken. Daar staat tegenover dat bij de opzet van de BZV bewust gekozen is voor deze keuzevrijheid, zodat veehouders zelf kunnen kiezen op welke wijze zij verder willen verduurzamen.

De BZV wordt door veehouders en adviseurs gezien als een turflijst die zij moeten doorlopen. Mogelijk wordt daardoor voorbijgegaan aan de achterliggende gedachte van de BZV.

4.1.4

Bovenwettelijke maatregelen

De vraag hoeveel (bovenwettelijke) maatregelen de veehouder neemt door de BZV kan op twee manieren bekeken worden. Enerzijds zijn alle maatregelen die in de BZV worden aangevinkt en worden uitgevoerd, bovenwettelijke maatregelen. Deze ‘bovenwettelijkheid’ is het uitgangspunt van de BZV. Anderzijds zeggen de geïnterviewden dat er veel overlap is met provinciale regelgeving en met afzetgerelateerde certificaten. Op deze wijze borgt de BZV maatregelen via certificaten, waardoor veehouders worden beloond voor wat ze doen. Die beloning via de BZV blijft, ook al nemen ze een maatregel primair om aan een certificaat te voldoen. Extra erfbeplanting is een bovenwettelijke maatregel die door verschillende veehouders en adviseurs wordt genoemd als maatregel die expliciet voor het behalen van de BZV wordt uitgevoerd. De melkveebedrijven zetten meer in op maatregelen op het gebied van grondgebondenheid en woon- en leefklimaat dan de varkens- en pluimveebedrijven. Die bedrijven behalen meer punten met technische maatregelen op het gebied van emissies. Waarbij die punten voor de varkenshouderij weer gemakkelijker te behalen lijken te zijn dan voor de pluimveehouderij.

4.1.5

Neveneffecten: extra groei en zijwaartse uitbreiding

Vanuit de adviseurs en veehouders komt de opmerking dat de ‘winst’ door het beleid (waar de BZV onderdeel vanuit maakt) mogelijk teniet gedaan wordt door de neveneffecten: emissieruimte die ontstaat door het toepassen van emissiereducerende technieken wordt nu veelal opgevuld door meer dieren te houden. Deze groei wordt mede ingegeven door de hoge kosten van een vergunningsaanvraag en een nieuwe stal, zo geeft men aan. De enige manier om deze kosten terug te verdienen is (extra) groei. Daarmee wordt het leefmilieu echter niet verbeterd. Emissieruimte die ontstaan is door emissiereductie, zou niet mogen worden opgevuld om daadwerkelijk verbetering van het leefmilieu te krijgen.

Kader 1. Is de BZV achterhaald door nieuwe wet- en regelgeving?

Vanuit verschillende partijen wordt aangegeven dat de BZV is ingehaald door nieuwe wet- en regelgeving. Tegelijkertijd wordt gesteld dat alle maatregelen binnen de BZV bovenwettelijk zijn. Dit klinkt tegenstrijdig. We zetten hieronder de verschillende onderdelen van de BZV op een rij om te beoordelen of de maatregelen daadwerkelijk bovenwettelijk zijn, of ze mogelijk door andere omstandigheden toch min of meer ‘verplichtend’ zijn, dan wel of via andere al bestaande routes dit kan worden gestimuleerd of verplicht.

Certificaten: Voor ‘certificaten’ geldt dat dit allemaal bovenwettelijke certificaten zijn. Afnemers eisen een deel van de certificaten (zoals IKB) als leveringsvoorwaarde. Dus hoewel geen sprake is van verplichting, is het bijna niet mogelijk zonder certificaten dierlijke producten af te zetten.

Geuremissie: per diercategorie zijn wettelijke geuremissiefactoren vastgesteld. Als de geuremissie lager is dan deze wettelijke normen, levert dit binnen de BZV punten op. De punten zijn afhankelijk van het stalsysteem (traditioneel stalsysteem = 0 punten). Vanuit ammoniakwetgeving zijn de eisen voor een emissiearme stal aangescherpt. In praktijk heeft een stal met een lage ammoniakemissiefactor ook vaak een lage geuremissiefactor. Voor geur lijkt de BZV in die situaties dus (grotendeels) ingehaald door de ammoniakwetgeving. Dit is echter niet altijd het geval. De maatlat geur belooft veehouders die kiezen voor geurreductie.

Geurimpact: de berekening binnen de BZV gaat uit van berekeningen voor verspreiding richting objecten in een woonkern of buitengebied, op basis van het verspreidingsmodel V-Stacks. Binnen een concentratiegebied wordt geurimpact minder streng beoordeeld. De BZV geeft hier punten voor bovenwettelijke maatregelen. Gemeenten hebben de mogelijkheid strengere normen op te leggen via een gemeentelijke geurverordening. De BZV is op dit moment dus in principe aanvullend op de wetgeving ten aanzien van geurimpact. Door invoering van emissiearme huisvestingssystemen, zal de geuremissie en daarmee de geurimpact in de nieuwe situatie veelal kleiner zijn dan in de oude situatie. De toegevoegde waarde van de BZV voor geurimpact is dus beperkt, maar kan in specifieke situaties wel een stimulans zijn voor veehouders om de geurimpact te beperken. De BZV is niet de enige mogelijkheid om bovenwettelijke maatregelen op dit vlak te stimuleren. Gemeenten kunnen ook besluiten aanvullende eisen te stellen ten aanzien van geur.

Fijnstof: Het onderwerp fijnstof staat landelijk op de agenda. Met de pluimvee-sector is de afspraak gemaakt dat de fijnstofemissie in 10 jaar tijd (2027) moet halveren. Voor nieuwe pluimveebedrijven geldt sinds 2015 een 30% reductie-eis van fijnstof (via Besluit Emissiearme Huisvesting). In 2017 is gesproken over een reductie-eis van 70% voor nieuwe pluimvestallen. Dit laatste is echter nog niet wettelijk verankerd. De BZV geeft een score voor fijnstofemissie ten opzichte van een traditionele stal. Fijnstofemissie vanuit een traditionele stal = 0 punten. Het maximum aantal punten wordt gehaald als de fijnstofemissie gelijk is aan 0. Emissiearme stal-systemen hebben niet standaard ook een reductie van fijnstof tot gevolg. Maar omdat voor de pluimveehouderij wel een reductie van fijnstof wordt geëist, is de BZV voor de pluimveehouderij op het vlak van fijnstof achterhaald door de wetgeving. Geur- en ammoniakmaatregelen in de varkenshouderij kunnen deels ook bijdragen aan vermindering van fijnstof. Dit geldt bijvoorbeeld voor plaatsing van luchtwassers, maar niet voor maatregelen ‘aan de bron’ (zie Aarnink et al., 2019). Daarmee is de ammoniakwetgeving geen garantie dat ook fijnstofreductie in de varkenshouderij plaatsvindt, maar in praktijk zal dit gedeeltelijk wel het geval zijn.

Gezondheid van mens en dier: De maatregelen waar hier punten kunnen worden gescoord, zijn bovenwettelijk. Het betreft zaken als een quarantainestal, geen uitloop en/of weidegang, afstand tot ander veebedrijf. De BZV lijkt dus daadwerkelijk een bovenwettelijke rol te spelen op dit thema.

Verbinding en biodiversiteit: deze maatregelen zijn bovenwettelijk (zoals zichtstal, groen op het erf, inpandig laden en lossen tegen geluidshinder, opslag van producten binnen, tegen geurhinder, tegen verrommeling en luchtwassers). De BZV lijkt dus daadwerkelijk een bovenwettelijke rol te spelen op dit thema.

Mineralenkringloop: hoe meer grondgebonden een bedrijf is (op basis van afzet van mest), hoe meer punten op dit thema worden behaald binnen de BZV. Dit is bovenwettelijk en lijkt op dit moment niet door andere (Brabantse) wetgeving te worden gestimuleerd of verplicht. Wel heeft het thema ‘grondgebondenheid’ de aandacht binnen het landelijk beleid. Zo is de Wet grondgebonden groei melkveehouderij van toepassing. Deze wet sluit grondloze groei uit. Ook binnen bijvoorbeeld de MDV-melkvee wordt afzet van mest op eigen grond positief gewaardeerd.

Een ander neveneffect van het beleid, en met name de extra eisen voor grote bouwblokken, is dat vaker wordt gekozen voor zijwaartse uitbreiding (opkopen van een ander bedrijf). Dan is geen sprake van uitbreiding en heeft men met minder regelgeving te maken.

4.1.6

Bijdrage van certificaten

De geïnterviewden zijn overwegend neutraal of negatief over de bijdrage van de BZV aan de gestelde doelen van het uitvoeringsprogramma. Volgens hen zijn vooral de certificaten (keurmerken) zoals MDV, IKB, en Beter Leven, en daarmee indirect de afzetmarkt, sturend op doelen gericht op dierenwelzijn, diergezondheid en milieu.

Op de vraag of de BZV bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van certificaten wordt vanuit Milieukeur en Beter Leven keurmerk aangegeven dat is meegeacht bij de ontwikkeling van de BZV, maar andersom ziet men geen effect. De BZV lijkt dus geen bijdrage te hebben geleverd aan de ontwikkeling van de Maatlat Duurzame Veehouderij en aan het Beter Leven keurmerk. Zonder de BZV gaat de ontwikkeling van de certificaten zeker door, zo is de verwachting. Certificaten worden immers gestuurd vanuit de markt. De BZV heeft geen effect op het hebben van een certificaat op een veehouderijbedrijf. De afzetmarkt en een hogere prijs voor de producten hebben wel invloed op het hebben van een certificaat. Op dit moment is er nog geen certificaat met een humane gezondheidsmodule. Als de BZV wordt afgeschaft is er nog geen borging voor de humane gezondheid mogelijk en is er niet meer in beeld aan welke certificaten wordt voldaan en kan hier vanuit de provincie niet op worden gestuurd.

4.1.7

Continuïteit van het bedrijf

De BZV eisen zijn op dit moment geen garantie meer voor de continuïteit van een bedrijf; de strengere regelgeving heeft meer invloed op die continuïteit. De BZV wordt vooral gezien als noodzakelijk om een vinkje te krijgen waardoor een vergunning verleend kan worden voor uitbreiding op die bedrijven die niet hebben gekozen voor uitbreiding door aankoop van andere bedrijven.

4.1.8

Conclusies

We concluderen dat de bijdrage van de BZV aan de doelen zoals gesteld in de Uitvoeringsagenda beperkt is, omdat door minder dan 20% van de bedrijven een aanvraag is ingediend en de BZV op het vlak van fijnstof en geur grotendeels is achterhaald door andere wet- en regelgeving. Volgens alle partijen heeft de BZV in meer of mindere mate bijgedragen aan de verschillende doelen. De meningen over de bijdrage van de BZV lopen uiteen. Zo wordt de keuzevrijheid voor ondernemers door sommige partners als belangrijk kenmerk van de BZV benoemd, terwijl andere partijen aangeven dat dit een nadeel is, omdat het geen garanties geeft dat doelen worden gerealiseerd. Er wordt geen effect van de BZV gezien op de ontwikkeling van certificaten en de continuïteit van het bedrijf.

4.2

Meerwaarde van versie 2.0

De provincie Noord-Brabant heeft de volgende evaluatievragen gesteld ten aanzien van de meerwaarde van versie 2.0:

- **Is versie 2.0 en de webapplicatie een verbetering t.o.v. voorliggende versies voor het behalen van de doelen? (Vraag 2)**

In versie 2.0 zijn de volgende verbeteringen doorgevoerd ten opzichte van eerdere versies van de BZV (Brabantse Zorgvuldigheidsscore, versie 2.0).

- Aanpassing van wet- en regelgeving, zoals aanscherping van emissie-eisen voor ammoniak en fijnstof voor de pluimveehouderij
- Ambitieniveau is verhoogd; de minimumscore gaat van 7,0 naar 7,25 punten
- Score op certificaten: punten per certificaat zijn op sommige punten verhoogd (vanwege hogere eisen binnen het certificaat), en er zijn nieuwe certificaten in opgenomen, te weten de nieuwe AH kip, de Goed Nest kip en Keten Duurzaam Varkensvlees.
- Score op ammoniak is uit het systeem verwijderd.
- Score op fijnstof impact is uit het systeem verwijderd.
- De maatlatten verbinding en biodiversiteit zijn samengevoegd.
- In de maatlat 'gezondheid' zijn enkele maatregelen verwijderd.
- Doordat vanaf versie 2.0 het aantal maatlatten kleiner is, weegt iedere individuele maatlat zwaarder, waardoor gemiddeld de score per maatlat 'automatisch' al iets hoger zal zijn.

Hieronder bespreken we de volgende onderwerpen voor versie 2.0 en hoger:

- Het behalen van de doelen
- Werkbaarheid voor gemeenten en Omgevingsdiensten
- Werkbaarheid voor veehouders en adviseurs
- Toegevoegde waarde van de webapplicatie

4.2.1

Het behalen van de doelen

Het lijkt of door het hoger aantal benodigde punten in versie 2.0 het moeilijker is om de punten te behalen. Echter de strengere regelgeving vereist ook meer. Zo kunnen binnen de BZV relatief eenvoudig punten voor fijnstof worden gehaald doordat de stallen een lage ammoniakemissie moeten hebben, en fijnstof hier soms op 'meelif' (zie kader 1 op pagina 26). ZLTO merkte op dat door de strengere regelgeving de afgelopen jaren het verdienen van ontwikkelruimte niet meer aan de orde is.

Hoewel bij versie 2.0 van de BZV meer keuze is uit certificaten, blijft de BZV wel achterlopen wat betreft de in de BZV opgenomen versie van de certificaten. De provincie geeft aan dat het invoegen van nieuwe eisen en certificaten(inhoud) in de interim omgevingsverordening moet worden vastgelegd. En dat kost tijd. Adviseurs merken dat ze goed op de versie van de certificaten moeten letten bij het invullen van de BZV; de BZV is niet up-to-date wat betreft de versies van de certificaten.

BMF vindt het verschil tussen de BZV versies moeilijk te beoordelen; het is een technische uitwerking, die voor BMF te veel in detail gaat om goed te kunnen voorzien. De GGD heeft geen idee hoe de BZV in de praktijk wordt ingevuld en kan daardoor verder geen mening vormen over de BZV als geheel. Echter, de GGD vond de ophoging voor het aantal punten voor de humane gezondheid noodzakelijk en beoordeelde de wijzigingen in versie 2.0 daardoor positief. Om een werkelijke indruk te krijgen van de effecten van de BZV op de doelstellingen t.a.v. het leefklimaat wil de GGD graag in gesprek met veehouders. Daarmee kan men inzicht krijgen in de afweging van de veehouders bij het invullen van de BZV. Door gesprekken van de veehouders met omwonenden kan meer kennis worden verkregen over wat volgens omwonenden het effect is van de gekozen maatregelen.

Ten aanzien van het behalen van de doelen merkt BMF op dat de keuzevrijheid en afwezigheid van een minimumscore maakt dat de veehouder aan de BZV kan voldoen, zonder daarbij een bijdrage te leveren aan alle doelen. Ondanks dat een bedrijf met de BZV bijvoorbeeld geen bovenwettelijke maatregelen neemt ten aanzien van geur kan het bedrijf toch een vergunning krijgen, door het nemen van andere maatregelen. Gezien de doelstellingen van de BZV zou dat niet mogelijk moeten zijn, zo geeft de BMF aan. Voor alle thema's zou een minimale norm moeten gelden. Met behulp van de BZV kan worden toegewerkt naar de visie van duurzame veehouderijen. Een duurzame veehouderij is niet duurzaam als het alleen goed scoort op enkele thema's. Om die reden is het aan

te bevelen om verplichte minimumscores voor alle thema's te eisen, zo stelt BMF. De GGD benoemt dat het bereiken van doelen beter getoetst kan worden als er een ambitieniveau is gedefinieerd; bijvoorbeeld het streven van 5% minder geurhinder in plaats van streven naar minder geurhinder. Een minimumnorm is ook de voorkeur van de GGD.

4.2.2

Werkbaarheid voor gemeenten en omgevingsdiensten

Gemeenten geven aan dat de BZV en webapplicatie werkbaar en toetsbaar is. Echter het invullen van de webapplicatie is door veel gemeenten overgedragen aan gespecialiseerde personen of omgevingsdiensten. Er is wel duidelijk sprake van extra werklast.

De handhaving op naleving van de BZV als de nieuwe stal in bedrijf is, wordt volgens gemeenten en omgevingsdiensten zeer beperkt uitgevoerd (zie ook vraag 3).

4.2.3

Werkbaarheid voor veehouders en adviseurs

Gemeenten, omgevingsdiensten en een adviseur vinden de versie 2.0 van BZV verbeterd ten opzichte van eerdere versies; de BZV is vereenvoudigd en makkelijker in te vullen. Veehouders hadden geen mening hierover omdat ze de BZV niet eerder hadden ingevuld. De provincie heeft de BZV zo opgezet dat een veehouder de BZV zelf moet kunnen invullen. Vragen kunnen door de veehouder gesteld worden aan het projectteam. Dat kan telefonisch of via een vragenformulier. Uit de praktijk blijkt dat een veehouder het inderdaad zelf kan, maar dat het vooral door een adviseur wordt ingevuld, omdat de BZV onderdeel is van een vergunningentraject. Vooral voor het berekenen van de geuremissies wordt vaak een adviseur ingeschakeld. De adviseurs en veehouders geven aan dat de huidige BZV versie werkbaar is en de veehouder voldoende keuzemogelijkheden geeft om voldoende punten te behalen.

4.2.4

Toegevoegde waarde van de webapplicatie

De webapplicatie is ontwikkeld voor transparantie richting de burger, invulgemak, om fouten te voorkomen en om ervoor te zorgen dat de juiste BZV-versie wordt gebruikt. De webapplicatie lijkt niet bij de burger bekend en wordt daardoor niet gebruikt. Naar verwachting geeft het de burger wel de mogelijkheid om handvatten te krijgen bij het maken van een bezwaar tegen een uitbreiding van de veehouderij in de omgeving. Onbekend is het aantal unieke bezoekers op de website. De huidige weergave van de BZV, dat wil zeggen per bedrijf een score per thema, geeft de burger echter geen tot weinig inzicht in de specifieke maatregelen die de veehouders uitvoeren. Hiermee wordt de kans gemist om te laten zien wat een veehouder doet aan verschillende duurzaamheids-thema's en om het bedrijf maatschappelijk in te passen.

4.2.5

Conclusies

De meerwaarde van versie 2.0 t.a.v. het bereiken van de doelen, is niet eenduidig te bepalen, omdat naast wijzigingen in de BZV ook de overige wet- en regelgeving is aangescherpt. De werkbaarheid met versie 2.0 en de webapplicatie worden wel duidelijk als verbetering beoordeeld t.o.v. voorgaande versies.

4.3

Inzet van financiële middelen

De provincie Noord-Brabant heeft de volgende evaluatievragen gesteld ten aanzien van de inzet van financiële middelen:

- **In welke mate zijn de provinciale middelen op een effectieve en efficiënte manier ingezet? (Vraag 4)**

De provincie heeft in het afgelopen jaar geld vrijgemaakt om omgevingsdiensten de webapplicatie te kunnen laten bijwerken (zie ook paragraaf 3.2.). Op dit moment is de webapplicatie nog niet helemaal bijgewerkt.

Gemeenten geven aan dat de financiële middelen niet effectief zijn ingezet, omdat de BZV in praktijk weinig tot niet bijdraagt aan de gestelde doelen. Voor de ontwikkeling van de BZV, de controle en handhaving zijn financiële middelen nodig. Die kosten zijn hoog in verhouding tot de opbrengsten, doordat de doelen zeer beperkt gehaald worden.

De BZV en de webapplicatie echter kunnen een goed middel zijn om inzicht te krijgen in de certificaten die op veehouderijbedrijven aanwezig zijn en kunnen de burgers informeren over de maatregelen die er worden uitgevoerd om de bedrijven maatschappelijk inpasbaar te houden. Echter doordat de burger niet bekend is met de webapplicatie is dit voordeel niet aanwezig.

De BZV brengt kosten met zich mee voor de provincie (ontwikkeling, hosting, panel en arbeidskosten voor het beheer en de projectleiding), gemeenten (arbeidsuren voor de invoer, controle en handhaving) en voor de veehouder (advieskosten, extra kosten voor de maatregelen en leges). De kosten voor de provincie bedroegen de laatste jaren gemiddeld € 100.000,- per jaar (zie paragraaf 3.2.). De kosten voor de gemeenten zijn niet bekend. De kosten voor de veehouder per BZV-aanvraag kunnen variëren van niets tot circa € 5.000,-. Een adviseur kost de veehouder tussen de € 500 tot € 1.000,-, een aantal gemeenten vragen tot circa € 1.500,- legeskosten voor een toetsing van een aanvraag aan de Verordening Ruimte en/of BZV en de extra maatregelen die worden genomen voor de BZV wordt geschat op enkele duizenden euro's.

De doelstellingen kunnen op een andere manier bereikt worden aldus de geïnterviewden. Mogelijkheden die worden genoemd zijn via de omgevingsverordening, via certificaten en/of op eenzelfde wijze als de provincies Limburg en Gelderland doen, zo wordt geopperd. Zie kader 2 en 3 voor een toelichting op het Gelders en Limburgs beleid.

Ervaringen in Gelderland zijn nog zeer beperkt. Nog maar weinig bedrijven hebben volgens dit plussenbeleid gewerkt. Het systeem lijkt eenvoudiger van opzet dan de BZV. Hierdoor is het systeem mogelijk goedkoper voor de provincie. Daar staat tegenover dat de BZV meer duurzaamheidsthema's meeneemt dan het Gelders beleid, dat de BZV voorlopers nadrukkelijker beloont voor wat ze al doen en dat de BZV meer sturing lijkt te geven, doordat een veehouder voor alle thema's de BZV moet invullen. Tenslotte is met de BZV al meer ervaring opgedaan. Naar onze mening is de toegevoegde waarde van de Gelderse werkwijze dan ook te beperkt om dit als alternatief voor de BZV te zien.

Het beleid van de provincie Limburg richt zich met name op lobby, vergroten van kennis, en innovatie op sectorniveau, hoofdzakelijk op het gebied van ammoniak, fijnstof en geur. Daarmee kent het een andere beleidsinvulling dan de BZV, zowel ten aanzien van het niveau waarop het insteekt (sectorniveau tegenover bedrijfsniveau) als de breedte van de thema's die worden meegenomen waardoor we voorkeur hebben voor de methode van BZV.

We concluderen dat de jaarkosten van de BZV de laatste jaren zijn afgenomen. Echter, omdat ook het aantal aanvragen per jaar is afgenomen, blijven de kosten per aanvraag relatief hoog.

Kader 2. Plussenbeleid provincie Gelderland

Binnen de provincie Gelderland is het zogenaamde ‘Plussenbeleid’ in maart 2017 opgenomen in de Omgevingsverordening. Dit beleid is alleen van toepassing op niet-grondgebonden bedrijven. Bedrijven of onderdelen van bedrijven die uitbreiden, krijgen te maken met dit beleid. De invulling kan per gemeente verschillen. Voor bedrijven die meer dan 500 m² willen groeien, zijn één of meer ‘maatschappelijke plussen’ vereist. Dit zijn aanvullende maatregelen op het gebied van milieu, landschappelijke inpassing en/of fysieke maatregelen op het gebied van dierwelzijn. Eis is dat de investering in de te treffen plusmaatregelen aantoonbaar € 15,- tot € 20,- per m² bruto staloppervlakte van de uitbreiding bedraagt. Deze investering vindt bij voorkeur plaats op of nabij het erf van de initiatiefnemer.

Op gemeentelijk niveau wordt dit verder uitgewerkt. Zo kunnen inhoudelijke accenten worden gelegd vanuit het lokale beleid, passend bij het gebied. De ondernemer moet aantonen waarom zijn maatregel voor een plus in aanmerking komt en moet dat expliciet maken. Het is aan de gemeente om deze afweging te beoordelen.

Aanvullende maatregelen zijn bijvoorbeeld:

- Op het gebied van ruimtelijke kwaliteit: investeringen in extra streekeigen beplanting, fruitbomen, loop- en wandelpaden en sloop van vrijkomende bebouwing.
- Op het gebied van milieu: afzuigstelsel of luchtwassysteem
- Op het gebied van dierwelzijn: oppervlakte, groepsgrootte.

Uit een Statenbrief van 4 februari 2020 blijkt dat het aantal aanvragen nog zeer beperkt was, omdat agrariërs nog gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de nog geldende bestemmingsplannen bieden.

Bronnen

- Handreiking plussenbeleid – provincie Gelderland
- Statenbrief (4 februari 2020) Jaarlijkse Evaluatie Plussenbeleid.

Kader 3. Beleid ‘Vitale veehouderij’ provincie Limburg

De provincie Limburg heeft in 2018 de Uitvoeringsagenda ‘Vitale veehouderij voor een gezonde en duurzame leefomgeving’ vastgesteld. Als doel van de agenda - en als stip op de horizon - is geformuleerd: “een vitale toekomstbestendige sector in balans met een gezonde en duurzame leefomgeving”.

Het beleid bestaat uit drie sporen:

1. Innoveren in produceren: de provincie wil innovaties aanjagen. Dit richt zich vooral op het vergaren van kennis en het stimuleren van toepassingen.
2. Slim reguleren: hier wordt benoemd dat de provincie slechts weinig juridische instrumenten heeft op het gebied van de intensieve veehouderij. De provincie is dus terughoudend. Wel speelt de provincie een rol in de lobby richting het Rijk voor aanvullende kwaliteitseisen. Een maatregel waarvan wordt vermeld dat deze op gemeentelijk niveau gaat bijdragen, is onder andere het wegnemen van latente ruimte.
3. Oplossen van knelpunten. Hier ziet men vooral een rol op Rijksniveau. Zo wordt de warme sanering varkenshouderij hier benoemd.

De Uitvoeringsagenda richt zich met name op ammoniak, fijnstof en geur.

Bron

Uitvoeringsagenda “Vitale veehouderij voor een gezonde en duurzame leefomgeving”, Provincie Limburg (expeditieruimte.nl/experimenteren/uitvoeringsagenda-vitale-veehouderij)

4.4

Doorontwikkeling van de BZV

De provincie Noord-Brabant heeft de volgende evaluatievragen gesteld ten aanzien van de doorontwikkeling van de BZV:

- **Is de BZV voldoende ontwikkeld, gebruikt en gevorderd dat deze opgeheven kan worden? Of is het de moeite waard om nog door te ontwikkelen naar een versie 3.0? (Vraag 5)**
- **Indien er een versie 3.0 moet komen, zijn er thema's of vragen die een plek moeten krijgen in BZV 3.0 ook gelet op het nieuwe bestuursakkoord? (Vraag 6)**
- **Draagt de BZV bij aan het op gang brengen van systeeminnovaties en zijn er aanbevelingen om de BZV (beter) in te richten om systeeminnovaties te stimuleren? (Vraag 8)**

4.4.1

Doorontwikkeling van de BZV

De mening van de geïnterviewden is verdeeld over de vraag of een doorontwikkeling van een BZV 3.0 wenselijk is. De provincie, de milieufederatie en de Dierenbescherming willen de BZV verder ontwikkelen. Op dit moment zijn de certificaten nog niet voldoende ontwikkeld om de doelstellingen van de BZV te behalen, aldus de provincie. De milieufederatie wil de doelstellingen behalen en denkt dat dat wel mogelijk is bij een integrale benadering, door te sturen op transitie met bijvoorbeeld behulp van de biodiversiteitsmonitor, door per thema een minimumnorm in te stellen en door andere vormen van beloning/stimuleringsmaatregelen. Beperking van de biodiversiteitsmonitor is echter dat deze alleen kan worden gebruikt op melkveebedrijven en dat thema's als dierenwelzijn en gezondheid hierin niet zijn opgenomen. De Dierenbescherming wil met de BZV doorgaan, in ieder geval totdat er een verbeterde versie is met behoud van de doelstelling van de BZV. Daarnaast pleit ook de Dierenbescherming voor een minimumscore per thema en willen zij het ambitieniveau van de BZV verder verhogen naar 7,5 i.p.v. 7,25 punten en voor de grote bedrijven verhogen naar 8,75 in plaats van 8,5 punten.

Als er daadwerkelijk doorontwikkeling plaatsvindt dan ziet ZLTO graag dat de BZV sterk vereenvoudigd wordt, bijvoorbeeld op de manier zoals de doelen in Limburg en Gelderland worden bereikt. Is het doel van de BZV gericht op innovatie dan kan deze tool daarvoor doorontwikkeld worden, aldus een veehouder.

Volgens de gemeenten, ZLTO, adviseurs en de meeste veehouders kan de BZV worden opgeheven (zie ook vraag 3), omdat de BZV deels lijkt achterhaald door de aangescherpte wetgeving. De doelstellingen zijn niet bereikt. Echter met het afschaffen van de BZV is, door afwezigheid van een certificaat met een humane gezondheidsmodule, geen borging voor de humane gezondheid mogelijk en is er niet meer in beeld aan welke certificaten wordt voldaan en heeft men als provincie daar ook geen invloed op. Hoewel het behalen van de certificaten zich deels regelt vanuit de markt, waardeert de Dierenbescherming extra de druk vanuit de provincie op het behalen van certificaten met onderwerpen gericht op welzijn, leefomgeving en biodiversiteit.

De GGD en de Dierenbescherming willen de doorontwikkeling van de BZV graag verbinden met de nieuwe ontwikkelingen in de wet- en regelgeving. Vooral de invloed van de nieuwe Omgevingswet (met een geheel andere structuur) op de in de BZV behandelde thema's is belangrijk om mee te nemen. Bij de nieuwe vergunningsaanvraag moet de ondernemer onderbouwen waarom het goed is voor de omgeving en gaat daarna met de omgeving aan tafel. De BZV vraagt juist om aan te tonen dat er rekening wordt gehouden met de impact op de leefomgeving. De GGD vraagt zich af hoe de BZV past in de nieuwe structuur. De Dierenbescherming vermoedt dat de BZV een nuttig instrument kan zijn bij het verder uitwerken van het nieuwe Brabantse beleidskader Landbouw en Voedsel.

Door de vele nieuwe regelingen (onder andere stoppersregeling, N-regeling, Taskforce innovatie, nieuwe Omgevingswet en de ontwikkeling van een nieuw beleidskader Landbouw en Voedsel 2030)

is het aan te bevelen om alle nieuwe en huidige ontwikkelingen te inventariseren om daarmee vast te stellen welke hiaten en eventuele tegenstrijdigheden er zijn en welke functie de BZV kan hebben binnen die nieuwe structuur.

Mogelijk heeft de BZV (methode) een functie binnen die nieuwe structuur. Als dat het geval is, dan kan de BZV worden doorontwikkeld.

Om de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Agrofood te kunnen realiseren, worden tijdens de interviews de volgende suggesties voor doorontwikkeling genoemd:

- Meer ambitie en sturing vanuit een visie; minimumscores per thema en ook aftrek van punten als aan bepaalde eisen niet wordt voldaan .
- Voorkom rekenkundige verbeteringen ten aanzien van geur, maar richt je op werkelijke verbeteringen voor de directe omgeving, bijvoorbeeld door specifiek aandacht te hebben voor het feit of de luchtwasser goed functioneert.
- Doelvoorschriften zouden in de plaats moeten komen van middelvoorschriften. Dit is momenteel echter nog niet volledig realiseerbaar.
- Met behulp van de BZV zou gestuurd kunnen worden om een gebiedsambitie te bereiken.

4.4.2

Aansluiting bij nieuwe bestuursakkoord

De thema's in het nieuwe bestuursakkoord zijn:

- Klimaatmaatregelen (Wateropgave en verbetering bodemstructuren)
- CO₂-footprint verlagen
- Eiwittransitie
- Mestbewerking/brongerichte maatregelen met betrekking tot mest(opslag)

Klimaatmaatregelen

Het deelthema bodemstructuur hangt nauw samen met de akkerbouw en past daardoor op dit moment niet binnen de BZV, aldus provincie en gemeenten. Binnen de huidige BZV zouden klimaatmaatregelen gekoppeld moeten worden aan de eisen voor de stal. De Milieufederatie en de gemeenten zien wel kansen voor BZV, als de akkerbouw bij de BZV wordt betrokken, omdat dan sprake kan zijn van een integrale aanpak en toegewerkt kan worden naar een mestbalans tussen productie en benutting, aan biodiversiteit en aan verbetering van de omgeving. De provincie geeft echter aan dat momenteel alleen bij vergunningsaanvragen voor gebouwen eisen kunnen worden gesteld. Dit maakt een koppeling met de akkerbouw op dit moment moeilijk realiseerbaar. Veehouders geven aan dat via de wetgeving en door de intrinsieke motivatie van de veehouders al wordt gewerkt aan het klimaat.

CO₂-footprint verlagen

Aan verlaging van de CO₂-footprint wordt volgens de veehouders reeds aan gewerkt via de wetgeving en door de intrinsieke motivatie van de veehouders. De Milieufederatie wil de footprint per hectare bepalen, om te voorkomen dat een maximalisatie van het product per hectare plaatsvindt, om daarmee de footprint per product te verlagen.

Eiwittransitie

Dit thema kan ingevuld worden door te sturen op eiwit uit eigen regio, waarbij rekening moet worden gehouden met de diergezondheid.

Mestbewerking/brongerichte maatregelen met betrekking tot mest(opslag)

De geïnterviewden zien mogelijkheden om dit thema toe te voegen, maar het is zeer complex als rekening moet worden gehouden met de humane gezondheid, milieu en de omwonenden. Veehouders zijn positief over deze maatregel, met name voor de varkenshouderij, omdat zij daarmee mogelijkheden zien voor een bijdrage aan het oplossen van een probleem; voor de pluimveehouderij zullen geen extra maatregelen plaatsvinden omdat beide al in de pluimveehouderij

plaatsvindt. De GGD vindt dit thema belangrijk voor de humane gezondheid. Mestopslag leidt tot uitstoot van micro-organismen naar de omgeving. Emissiereductie is noodzakelijk voor de leefomgeving. De GGD ziet daarvoor liever aanpak via bronmaatregelen dan via ‘end of pipe’ oplossingen.

De thema's zouden kunnen worden toegevoegd aan de BZV, maar dit vereist meer kennis. Daarbij stuurt de regelgeving en de certificaten op de bovenstaande thema's. Een aantal geïnterviewden vraagt om te werken vanuit een integrale visie van de veehouderij.

4.4.3

Bijdrage aan systeeminnovaties

Gemeenten en provincies schatten in dat de BZV heeft geleid tot systeeminnovaties. Daarentegen geven de omgevingsdiensten, adviseurs en veehouders, BMF en ZLTO aan dat de huidige BZV niet bijdraagt aan het op gang brengen van systeeminnovaties. De BZV wordt door hen vooral gezien als een belemmering voor innovaties. De emissies zonder luchtwasser en met bronmaatregelen of andere maatregelen kunnen niet voldoende omlaag worden gebracht om een vergunning te verkrijgen, aldus de veehouders en adviseurs. Bij het ontwerp van de BZV is voor innovaties die niet passen in de BZV een Panel Zorgvuldige Veehouderij opgericht. In praktijk wordt hier echter weinig gebruik van gemaakt en lijkt deze route onbekend bij een deel van de geïnterviewde veehouders en adviseurs.

Veehouders en adviseurs denken dat stallenbouwers zich bij het ontwikkelen van nieuwe systemen vooral richten op de Europese- en wereldmarkt; de afzet voor de Brabantse markt is te klein. De BZV draagt daardoor niet bij aan de ontwikkeling van systeeminnovaties, zo denkt men. Vanuit de provincie wordt daarentegen aangegeven dat de strenge Brabantse emissie-eisen voor stallenbouwers wel een stimulans vormen om nieuwe stalsystemen te ontwikkelen en dat daarnaast andere provincies en het Rijk de Brabantse regelgeving als voorbeeld zien en dit gebruiken om het eigen beleid aan te scherpen. Met behulp van de Taskforce Versnelling Innovatieproces stalsystemen, de Taskforce Toekomstbestendige stallen en het transitiefonds veehouderij komen mogelijk meer innovatieve stalsystemen in de praktijk.

4.4.4

Conclusies

Provincie, Milieufederatie, GGD en Dierenbescherming willen de BZV doorontwikkelen. De GGD en Dierenbescherming pleiten ervoor bij doorontwikkeling de dialoog te verzwaren tot een meer gestructureerd overleg met de omgeving, om het maatschappelijk draagvlak te verbeteren.

Projectpartner ZLTO daarentegen is van mening dat de BZV kan worden opgeheven. De gemeenten die we hebben gesproken, adviseurs en veehouders delen deze mening grotendeels.

Het is op dit moment niet objectief te beoordelen welke toegevoegde waarde de BZV in de toekomst kan hebben. Hiervoor is o.a. meer inzicht nodig in de positie die de BZV kan innemen binnen de wetgeving als de nieuwe Omgevingswet geldt. Daarnaast is de vraag hoe de verschillende certificaten zich hebben ontwikkeld en of dit de gewenste thema's voldoende dekt.

Met name op het vlak van fijnstof en geur is de BZV grotendeels achterhaald door andere wet- en regelgeving.

Bij een doorontwikkeling kunnen thema's uit het nieuwe klimaatakkoord worden toegevoegd, maar het vereist wel meer kennis en er ontstaat dan overlap met regelgeving en certificaten.

De BZV biedt voldoende mogelijkheden voor systeeminnovaties. Hier wordt echter weinig tot geen gebruik van gemaakt. Het lijkt dat partijen onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de BZV hier biedt.

4.5 Overige opmerkingen en ideeën

Naast bovengenoemde vragen zijn er uit de interviews nog zaken naar voren gekomen die niet direct zijn terug te herleiden tot een van deze onderzoeksvragen. Deze staan weergegeven in onderstaande subparagrafen.

4.5.1

Tijdsaspect

- Volgordelijkheid: binnen de BZV kunnen punten worden behaald voor onder andere IKB en MDV. Een IKB- of MDV-certificaat kan echter pas verkregen worden voor een bedrijf dat daadwerkelijk 'in bedrijf' is. Bij de vergunningaanvraag is dit echter nog niet altijd het geval.
- De vergunningenprocedures duren tegenwoordig dusdanig lang, dat de eisen van certificaten op het moment van het verkrijgen van de vergunning fors zijn aangescherpt, waardoor stallen niet meer aan de eisen voldoen. Een van de geïnterviewde veehouders gaf aan dat dit in zijn situatie betekende dat hij in de planfase uitging van een MDV-stal, maar dat hij bij de uiteindelijke oplevering verwacht niet meer in aanmerking te komen voor de fiscale voordelen, omdat de MDV-eisen in de tussentijd zijn aangescherpt.

4.5.2

Ideeën voor BZV 3.0

- Richt de BZV op de volledige agrosector, in plaats van alleen de veehouderij. In het kader van de kringloopgedachten kan de gehele agrosector een bijdrage leveren aan een duurzame veehouderij. Voor de transparantie naar de burger zouden alle bedrijven een BZV in moeten vullen om daarmee een 'licence to produce' verkrijgen. Daarbij zou het effect van de BZV vergroot kunnen worden.
- Dierenbescherming, BMF en GGD stellen bij voorkeur een minimale norm voor alle thema's, om zo toe te werken naar integraal duurzame veehouderij. Een veebedrijf is naar hun mening niet duurzaam als het alleen goed scoort op enkele thema's. Om die reden is het aan te bevelen om verplichte minimumscores voor alle thema's te eisen, aldus DB, BMF en de GGD. De provincie ziet de keuzevrijheid t.a.v. bovenwettelijke maatregelen juist als een belangrijk kenmerk van de BZV.
- Laat de burger op de BZV website zien welke maatregelen er op de bedrijven worden genomen in plaats van een score per thema te vermelden.
- Richt de BZV meer op bronmaatregelen en innovaties. Momenteel is het voor een varkenshouder relatief eenvoudig om voldoende punten binnen de BZV te behalen door toepassing van een luchtwasser. Maar de provincie wil juist meer sturen in de richting van bronmaatregelen.

4.5.3

Overige suggesties

- Laat een veehouder de BZV een keer invullen samen met beleidsmedewerker provincie, dan krijgen beide meer inzicht in de redenties bij het invullen van de BZV. De beleidsambtenaar krijgt daarmee inzicht in de wijze waarop de veehouders met de BZV omgaan.
- Laat de keten de verduurzaming regelen. De ontwikkeling van certificaten gaat door. Daarnaast is gemeentelijk maatwerk mogelijk bij geuroverlast, doordat de gemeente een eigen geurverordening kan maken.

5

Terugblik naar evaluatie 2016

In dit hoofdstuk gaan we in op de zes belangrijke conclusies uit de vorige evaluatie van de BZV (Sengers en Van Ooijen, 2016). Per conclusie lichten we toe hoe dit zich heeft ontwikkeld in de periode 2016 – 2020, op basis van de analyses en de interviews.

1. De BZV heeft bijgedragen aan het besef dat ontwikkelruimte niet vanzelfsprekend is

De BZV heeft bijgedragen aan het besef dat ontwikkelruimte niet vanzelfsprekend is, zo geven Sengers en Van Ooijen (2016) aan. In 2021 is deze vraag niet expliciet gesteld op basis van de analyses en de interviews, maar uit de huidige interviews komt het beeld naar voren dat, door allerlei ontwikkelingen in Brabant het laatste decennium, voor alle partijen duidelijk is dat de ontwikkelruimte in Brabant beperkt is, en beperkter dan in andere provincies. Met name de aanscherping van de regelgeving op het vlak van ammoniak is hierin bepalend geweest. In de gesprekken met partijen wordt genoemd dat door deze aanscherping van de regels de BZV in feite grotendeels is ingehaald door de wetgeving. Door de aangescherpte regelgeving is 'het verdienen van ontwikkelruimte' eigenlijk niet meer aan de orde.

Sengers en Van Ooijen (2016) geven aan dat het gezamenlijk werken aan het ontwerp van de BZV heeft geleid tot een constructieve en op samenwerking gerichte houding van de partners. Tijdens de huidige interviews benoemen de partners dit weer, waarbij wordt aangegeven dat het systeem meer geïnstitutionaliseerd is, en dat de interactie, de samenwerking bij de start van de BZV, minder is geworden. Het is meer 'business as usual' geworden. Sommige partners geven aan deze interactie te missen en zouden dit graag weer willen oppakken. Men wil als projectpartners het gesprek weer aangaan; er zijn veel nieuwe ontwikkelingen geweest, onder andere op het vlak van regelgeving. Hoe verhouden die zich tot de BZV?

2. Het effect van de BZV op verduurzaming van de veehouderijsector is beperkt

Sengers en Van Ooijen (2016) concluderen dat het effect van de BZV op de verduurzaming van de sector beperkt is, omdat het aantal BZV-aanvragen beperkt was, mede doordat veehouders met uitbreidingsplannen een bestaand bedrijf overnemen en dan geen BZV-aanvraag hoeven in te dienen. Dit zien we ook in de huidige evaluatie terug. Het aantal aanvragen ten opzichte van de omvang van de Brabantse veehouderij is beperkt, zie ook tabel 3. Ook komt uit interviews naar voren dat veehouders het liefst kiezen voor overname van een bestaand bedrijf. Men ziet nu ook een trend dat gekozen wordt voor uitbreiding buiten de provinciegrenzen, om zo de regeldruk in Noord-Brabant (waar de BZV een klein onderdeel van is) te ontlopen.

3. De webapplicatie geeft transparantie

De webapplicatie geeft burgers de mogelijkheid te zien welke bedrijven voldoen aan de BZV en welke punten zij hier scoren. Uit de interviews komt echter het beeld naar voren dat burgers hier geen gebruik van maken. Burgers lijken niet op de hoogte van het bestaan van de applicatie.

Daarnaast komt uit verschillende interviews naar voren dat men twijfels heeft over het nut van de applicatie voor burgers, omdat het geen duidelijkheid verschaft welke maatregelen een bedrijf heeft genomen.

4. Zelfregulering (door middel van ketenkwaliteitssystemen / certificaten) gaat de BZV niet vervangen in 2020

Sengers en Van Ooijen (2016) concluderen dat de ambitie van zelfregulering door certificaten in 2020 waarschijnlijk niet zal worden gehaald, en dat de provincie daar feitelijk nauwelijks invloed op kan uitoefenen: “De ontwikkeling van certificaten wordt vooral beïnvloed door de markt, is lastig te voorspellen en nog lastiger te beïnvloeden door de overheid” (citaat Sengers en Van Ooijen, 2016). Dit beeld komt ook naar voren in de interviews die nu zijn afgenomen.

5. Toezicht en handhaving van de BZV moeten nog doorsijpelen naar de dagelijkse handhavingspraktijk

Sengers en Van Ooijen (2016) geven aan dat de BZV deel uitmaakte van een plan van aanpak voor slimmer en efficiënter toezicht, dat erop gericht was om alle veehouderijen voor 2020 tenminste eenmaal geïntegreerd te controleren op naleving van het omgevingsrecht. Uit de gesprekken door Sengers en Van Ooijen (2016) kwam naar voren dat praktijkervaring van toezicht en handhaving echter nog grotendeels een onontgonnen gebied was. Gemeenten (of omgevingsdiensten in opdracht van gemeenten) zouden toezicht- en handhavingstaken een sterkere verankering moeten geven in de werkplannen.

Uit de gesprekken die we nu hebben gevoerd met onder andere gemeenten en omgevingsdiensten komt naar voren dat de BZV-aanvraag wordt gecontroleerd, maar dat geen controle plaatsvindt op de naleving na vergunningverlening, omdat de gemeenten hier geen prioriteit aan geven. Dit blijft dus een aandachtspunt.

6. De kosten van de BZV zijn relatief hoog in relatie tot de bereikte resultaten.

De kosten van ontwikkeling en beheer van de BZV worden door Sengers en Van Ooijen (2016) ‘te verantwoord en bescheiden’ genoemd, maar zij stellen ook: ‘Tegelijkertijd is het bedrag juist hoog, wanneer je het relateert aan het aantal aanvragen’. Afgezet tegen het aantal definitieve aanvragen bedroegen de gemiddelde kosten per aanvraag € 4.778,-.

Kijken we naar de huidige cijfers, dan zien we dat in totaal 394 bedrijven een BZV-aanvraag hebben ingediend sinds de start van de BZV. De totale kosten sinds de start bedragen € 1.370.000,-, oftewel € 3.477,- per aanvraag. De kosten per aanvraag zijn gedaald, omdat de ontwikkelkosten al gemaakt zijn in de eerste jaren van de BZV. Maar doordat het aantal BZV-aanvragen de laatste jaren lager is dan in de beginjaren, is de kostendaling beperkt.

Ook de tijdsinzet vanuit de provincie is door de tijd gedaald; tot de evaluatie in 2016 was de inzet vanuit de provincie 7 FTE. Sindsdien is 5,2 FTE extra ingezet (zie tabel 7). Er van uitgaande dat een FTE circa 1.800 uur per jaar werkt, komt dit neer op gemiddeld 56 uur per BZV-aanvraag sinds de start van het programma. De uren van gemeenten en omgevingsdiensten zijn hierin niet meegerekend.

6

Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

Op basis van de informatie uit de interviews en de data-analyses bespreken we in dit hoofdstuk onze conclusies t.a.v. de verschillende onderzoeksvragen. We schetsen eerst een algemeen beeld dat naar voren komt (6.1.1.), vervolgens beantwoorden we de onderzoeksvragen (6.1.2.) en in paragraaf 6.1.3 gaan we in op de neveneffecten van de Brabantse regelgeving.

6.1.1

Algemeen beeld

We hebben verschillende partijen geïnterviewd over hun ervaringen met de BZV. We constateren:

- Het beeld dat wij hebben gekregen op basis van de interviews, kan in de praktijk genuanceerder zijn. Toch is het belangrijk aandacht te hebben voor deze beelden en voor de gevoelens hierbij, omdat het weergeeft hoe de BZV wordt beleefd. Enkele voorbeelden:
  - Een deel van de geïnterviewden noemt de BZV een ‘papieren tijger’, implicerend dat men het gevoel heeft dat de inhoudelijke bijdrage van de BZV beperkt is.
  - Soms leeft het idee dat belangrijke thema’s ontbreken, zoals het thema brandveiligheid. Voor het thema brandveiligheid kunnen echter wel punten worden gescoord via bepaalde certificaten. Dit is echter niet direct zichtbaar voor de gebruiker van de BZV, waardoor het beeld ontstaat dat het thema ontbreekt.
  - Verschillende partijen geven aan dat de BZV innovaties remt. Op basis van de inhoud van de BZV kunnen we dit statement niet onderbouwen. Bij het ontwerp van de BZV is een Panel Zorgvuldige Veehouderij opgericht voor innovaties die niet passen in de BZV. Dat de BZV innovaties remt is echter wel een gevoel dat door verschillende geïnterviewden is benoemd. Mogelijk is bij deelnemers onvoldoende bekend welke mogelijkheden voor uitzondering er zijn, waardoor in praktijk innovaties mogelijk wel geremd worden, maar op basis van de mogelijkheden innovaties niet geremd zouden hoeven te worden.
- Iedere partij heeft eigen belangen. Wat de ene partij als voordeel ziet, wordt door de ander partij als nadeel gezien. Een voorbeeld hiervoor is de vraag of minimale eisen per thema moeten worden gesteld, of dat maximaal wordt ingezet op de keuzevrijheid van de ondernemer.
- De projectgroep BZV is de laatste jaren minder frequent bijeen gekomen. Uit de gesprekken komt naar voren dat men de kennisuitwisseling mist, alsmede ook de informatie over nieuwe ontwikkelingen rondom de BZV. De onderlinge discussies uit de beginperiode van de BZV worden als waardevol ervaren.
- We zien verschillen tussen sectoren op de wijze waarop aan de regelgeving (inclusief de BZV) kan worden voldaan, onder andere als gevolg van:

- Verschillen in bedrijfsstructuur (voorbeeld: de melkveehouderij scoort met name op mineralenkringloop).
- Verschillen in technische mogelijkheden (voorbeeld: in de varkenshouderij is plaatsing van een luchtwassers relatief eenvoudig).
- Verschillen in problematiek (voorbeeld: fijnstofproblematiek speelt met name in de pluimveehouderij).
- Verschillen in omvang van sectoren (voorbeeld: er zijn te weinig vleeskuikenouderdier-bedrijven om specifieke emissiearme stalsystemen voor deze sector te ontwikkelen)

6.1.2

Beantwoording van onderzoeksvragen

1. In welke mate draagt de BZV bij aan de doelen, als gesteld in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2020?

- Het aantal ingevulde BZV's is beperkt. Minder dan 20% van de bedrijven in iedere sector heeft een aanvraag ingediend sinds de start van de BZV. Daardoor is het effect op verduurzaming van de veehouderij als totaal ook beperkt. Het betreft wel een groter aandeel van de Brabantse veestapel, omdat de bedrijfsomvang van de BZV-aanvragen duidelijk groter is dan gemiddeld in Noord-Brabant.
- De toegevoegde waarde van de BZV lijkt daarnaast ook beperkt voor verduurzaming van de bedrijven waarvoor een aanvraag is ingevuld, omdat de BZV met name op het vlak van fijnstof en geur grotendeels is achterhaald door andere wet- en regelgeving. Door de indruk van het ontbreken van een toegevoegde waarde, wordt de BZV door sommige partijen 'een papieren tijger' genoemd.

2. Is versie 2.0 een verbetering t.o.v. vorige versies voor het behalen van doelen?

- De meerwaarde van versie 2.0 t.a.v. het bereiken van de doelen, is niet eenduidig te bepalen, omdat naast wijzigingen in de BZV ook de overige wet- en regelgeving is aangescherpt.
- De webapplicatie geeft gebruiksgemak. Dit gebruiksgemak wordt positief gewaardeerd door gemeenten en adviseurs. Een andere beoogde functie van de webapplicatie is transparantie, openheid naar de omgeving. De applicatie lijkt in huidige vorm door de burgers hiervoor echter weinig gebruikt. Transparantie naar de omgeving, dialoog, maatschappelijke acceptatie wordt door alle partijen wel als zeer belangrijk gezien.

3. In welke mate heeft de BZV bijgedragen aan de doelen volgens partners?

- De projectpartners verschillen van mening t.a.v. de bijdrage van de BZV aan verduurzaming, goed woon- en leefklimaat, milieukwaliteit, maatschappelijke acceptatie en dierenwelzijn.
- Thema's in de BZV zijn onderling uitwisselbaar. Vanuit de Brabantse Milieufederatie wordt dit als nadeel benoemd; buurtbewoners schieten er bijvoorbeeld niets mee op als zij geuroverlast ervaren en dat die wordt gecompenseerd door extra dierenwelzijnsmaatregelen. Vanuit de provincie wordt de keuzevrijheid juist als pluspunt beoordeeld.
- Zowel bij projectpartners (BMF, GGD) als bij boeren horen we dat 'de dialoog/omgevingsdialoog' belangrijk is. Dit betreft twee vormen van dialoog: projectpartners geven aan dat bij de ontwikkeling van de BZV geregeld overleg/discussie was binnen het projectteam. Dat werd als zinvol ervaren. Boeren en de GGD geven aan dat het gesprek/de dialoog met de omgeving rondom het bedrijf belangrijk is (hoewel dit buiten de BZV valt). Alle geïnterviewde veehouders vinden een goede verstandhouding met de omwonenden, hun eigen sociale omgeving, belangrijk.

4. In welke mate zijn de provinciale middelen op een effectieve en efficiënte manier ingezet?

- De jaarkosten van het systeem zijn gedaald, met name omdat de ontwikkelkosten al eerder zijn gemaakt. Maar doordat het aantal aanvragen per jaar de laatste jaren lager is dan in voorgaande jaren, zijn de kosten van het systeem per aanvraag maar beperkt gedaald.
- De inzet van financiële middelen wordt door sommige partijen als niet efficiënt benoemd, omdat de behaalde resultaten beperkt zijn.

5. Is de BZV voldoende ontwikkeld, gebruikt en gevorderd dat deze opgeheven kan worden? Of is het de moeite waard om nog door te ontwikkelen naar een versie 3.0?

- Onduidelijk is hoe de BZV past binnen, dan wel welke rol het kan vervullen bij de nieuwe Omgevingswet. De nieuwe Omgevingswet maakt dat de procedure rondom vergunningsaanvraag wijzigt. Het is de vraag hoe de BZV past in die nieuwe structuur.
- De meningen zijn verdeeld over de vraag of doorontwikkeling van de BZV naar versie 3 wenselijk is, omdat doelen nog onvoldoende lijken gerealiseerd, maar tegelijkertijd de huidige BZV deels te zijn achterhaald door aanvullende (provinciale) wetgeving. Daarnaast is het de vraag of de BZV het juiste instrument is om deze doelen daadwerkelijk te realiseren.

Tegelijkertijd met de invoering van de BZV is de bedrijfsdialoog ingevoerd. De GGD en de Dierenbescherming pleiten ervoor de dialoog te verzwaren tot een meer gestructureerd overleg met de omgeving bij wijzigingen in bestemmingsplannen. Dit kan bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak.

6. Indien er een versie 3.0 moet komen, zijn er thema's of vragen die een plek moeten krijgen in BZV 3.0, ook gelet op het nieuwe bestuursakkoord?

Een objectief eindoordeel welke toegevoegde waarde de BZV in de toekomst kan hebben, is op dit moment door ons niet te geven. Hiervoor is onder andere meer inzicht nodig in de positie die de BZV kan innemen binnen de wetgeving, als de nieuwe Omgevingswet geldt. Daarnaast is de vraag hoe verschillende certificaten zich de laatste jaren hebben ontwikkeld en of dit de thema's dekt die zijn gewenst.

Bij een doorontwikkeling kunnen thema's uit het nieuwe klimaatakkoord worden toegevoegd, maar dat vereist wel meer kennis en er ontstaat dan overlap met regelgeving en certificaten.

7. Welke huidig opgenomen thema's of vragen hebben geen of onvoldoende effect?

Met name op het vlak van fijnstof en geur is de BZV grotendeels achterhaald door andere wet- en regelgeving.

8. Zijn er aanbevelingen om de BZV (beter) in te richten, zodat systeeminnovatie wordt gestimuleerd?

De BZV biedt voldoende mogelijkheden voor systeeminnovaties. Hier wordt echter weinig tot geen gebruik van gemaakt. Het lijkt dat partijen onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de BZV hier biedt.

6.1.3

Neveneffect regelgeving

Vanuit de praktijk wordt aangegeven dat de strenge Brabantse regelgeving en aanvullende duurzaamheidseisen (waarvan de BZV een klein onderdeel vormt) maakt dat veehouders kiezen voor groei, om deze kosten terug te kunnen verdienen. Deze groei wordt deels gerealiseerd door 'zijwaartse groei' (waarbij soms geen vergunningsaanvraag hoeft te worden gedaan, of geen aanvraag voor een groot bouwblok hoeft te worden gedaan) en deels door te groeien buiten de provincie Noord-Brabant.

6.2 Aanbevelingen

We komen tot de volgende aanbevelingen.

- Verhoog de frequentie waarin de projectgroep vergadert en creëer ruimte voor meer fundamentele discussies over te bereiken doelen, of de BZV hier al dan niet een rol in kan vervullen en welke nieuwe bevindingen en kennis ingebed zou kunnen worden in de BZV.
- Vanwege de vele nieuwe regelingen (onder andere de warme sanering varkenshouderij, de stikstofaanpak, Taskforce innovatie, nieuwe Omgevingswet en nieuw beleidskader Landbouw en Voedsel 2030), maar ook vanwege nieuwe technische ontwikkelingen bevelen we aan om alle nieuwe en huidige ontwikkelingen te inventariseren en voor elke ontwikkeling concreet te benoemen welke hiaten er zijn. Mogelijk heeft de BZV (methode) een functie binnen die nieuwe structuur.
- Neem in deze analyse ook mee in welke mate de verschillende certificaten de laatste jaren verder zijn ontwikkeld, en of hiermee voldoende aandacht wordt geborgd voor de thema's die vanuit de projectgroep belangrijk worden geacht.

Op basis van bovengenoemde stappen kan door de provincie in samenspraak met de projectgroep een besluit worden genomen de BZV al dan niet door te ontwikkelen naar een versie 3.0.

Als wordt besloten wordt dat een BZV versie 3.0 wordt ontwikkeld, dan bevelen we het volgende aan:

- Communicatie en informatie over de BZV is belangrijk, zowel intern (projectgroep BZV) als extern met onder andere alle adviseurs en veehouders. Misverstanden en kennishiaten over het systeem en de mogelijkheden die het systeem biedt, verslechteren het draagvlak voor het systeem.
- Verken de mogelijkheden om naast de BZV zorgvuldigheidsscores te ontwikkelen voor alle landbouwsectoren (dus ook akkerbouw). Mogelijk kan het systeem worden losgekoppeld van een vergunningsaanvraag, en voor alle bedrijven gaan gelden. De BZV krijgt dan meer de status van een 'license to produce'. Dit is alleen zinvol als het zodanig kan worden ingevuld dat geen sprake is van een nieuwe 'papieren tijger'.

Als wordt besloten de BZV af te schaffen, dan bevelen we aan te verkennen of de doelen op een alternatieve wijze kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door onderstaande alternatieven.

- Een groot deel van de verduurzaming wordt gerealiseerd door certificaten. Een keuze kan zijn de BZV af te schaffen en dit volledig over te laten aan de markt. Beperking hiervan is dat de invloed vanuit de provincie beperkt blijft. Certificaten zijn privaat, BZV is publiek. Verken de mogelijkheden om certificaten via andere wegen te stimuleren of te verplichten.
- Verken de mogelijkheden om de doelen van de BZV via aanpassingen van de omgevingsverordening te behalen.
- Verken de mogelijkheden om de verplichte dialoog te 'verzwaren', zodat tegemoet wordt gekomen aan het bezwaar dat de dialoog de veehouder niet verplicht iets met de opmerkingen uit de omgeving te doen. Dit verstevigt de positie van de burger in de omgeving van veehouderijen en dat zal positief bijdragen aan het draagvlak voor de veehouderij.

Bronnen

Aarnink, Andre, Jos de Groot en Nico Ogink (2019) Brongerichte maatregelen voor beperking van emissies uit bestaande varkensstallen. Wageningen University & Research.

Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij – versie 2.0

Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij – versie 2.1

PraktijkKompas Rundvee, april 2003. Verantwoord melk produceren. <https://edepot.wur.nl/34106>

Sengers, Clemens, Maarten van Ooijen (2016) Tussentijdse evaluatie BZV. Lysias Advies BV

Bijlagen

Bijlage 1 Geïnterviewde personen

De volgende personen zijn geïnterviewd in het kader van deze evaluatie:

Provincie Noord-Brabant:

- Loes van Erp
- Simone Grabinger
- Erik van Berge Henegouwen

ZLTO:

- Herman Litjens
- Corné van Wagenberg

Gemeenten:

- Mechie Beurskens (gemeente Sint Anthonis)
- Hein van Riet (Kempengemeenten)

Omgevingsdiensten:

- Joyce de Grouw (Omgevingsdienst Brabant Noord)
- Dennis Dekkers (Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant)

GGD:

- Renske Nijdam

Brabantse Milieufederatie:

- Yvette Osinga

Veehouders en betrokken adviseurs:

- Gerard de Jong (varkenshouder) en Erwin van Kessel (DLV Advies)
- William Flipsen (melkveehouder)
- Jos van Sleuwen (varkenshouder), Cor de Vos (Geling Advies) en Suze van Paassen (Geling Advies), betrokken bij aanvraag voor varkensbedrijf van Jos van Sleuwen
- Cees de Haas (pluimveehouder) en Peter Monster (Van Dun Advies)

Brabants Burgerplatform:

- Geert Verstegen

Dierenbescherming:

- Bert van den Berg
- Michiel de Wit

Bijlage 2 Onduidelijke vragen in BZV

In de interviews werden ook enkele opmerkingen gemaakt over specifieke vragen in de BZV:

- ‘Inpandige laad- en losplaatsen voor dieren’. Geen idee hoe dat zou kunnen in de pluimveehouderij. Een extra bouwwerk waar je de vrachtwagen inrijdt? Is dat wat je wilt? Dan krijg je meer verstening. En waarom zou je dat willen? Er wordt geventileerd, vervolgens worden dieren getransporteerd. MM: misschien om risico’s op zoönoses bij gedeeltelijk uitladen van kuikens te beperken? CdH: maar bij slachtkuikenuouderdieren wordt er niet tussentijds uitgeladen.
- Voeropslag in ‘afgesloten ruimte’. Wat is dat? Een silo?
- Je krijgt ook punten voor zaken die bezien vanuit brandveiligheid extra risico’s opleveren (zoals het inpandig zijn van sommige installaties).
- Je krijgt punten als sleufsilos aan het oog zijn onttrokken, maar als je geen sleufsilos hebt, krijg je die punten niet.
- Punten voor scheiden van mest en urine; pluimvee heeft geen urine, dus dat kan niet
- Er zit een vraag in hoever je van een ander veehouderijbedrijf af zit, maar geen vraag over hoever je van een burgerwoning afzit.
- Een stelling met een dubbele ontkenning: ‘het bedrijf past geen bijproducten toe’. Wat is dan ‘ja’ en wat ‘nee’?. Eenvoudig op te lossen door ‘geen’ weg te laten.
- Bij stellingen als ‘voorbewerkingshandelingen vinden inpandig plaats’ en idem over ‘mestbewerking’ kan alleen ‘ja’ of ‘nee’ worden geantwoord. Maar optie ‘n.v.t.’ ontbreekt.

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

www.clm.nl